

LAISVĖ
Semi-Weekly

102-02 Liberty Ave.
Ozone Park 17, N. Y.
Tel. Michigan 1-6887

Entered as second
class matter at the
Post Office of Ja-
maca, N. Y., under
the Act of March 3,
1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis

Dalls Queens apskrityje (N. Y.) \$10.00
Kanadoje \$10.00
Kitur užsienyje \$12.00
Jungtinėse Valstijose \$9.00
Pavienio egzemp. kaina 10 centų

PRICE 10c A COPY

No. 34

Ozone Park 17, N. Y. Penkt., baland. (April) 28, 1961

METAI 50-ji

KRISLAI

Svarbūs įvykiai:
Gagarino žygis.
Invazija Kubon.
Prezidento atidengimas.
Gegužės Pirmoji.

— Rašo R. Mizara —

Balandžio mėnuo buvo labai turtingas svarbių įvykių. Patsai įdomiausias ir svarbiausias, — nes tai pirmas žmonijos istorijoje, — buvo tarybinio piliečio Jurijaus Gagarino iškilimas į kosminę erdvę, aplėkimas aplink mūsų Žemę ir skėmingas nusileidimas daug maž ton vieton, kur iš anksto buvo numatyta. Gagarino žygis nebus pamirštas, kol žmogus žemėje gyvens!

Kitas svarbus, tikėtis įvykis, **ginkluotas užpuolimas ant Kubos.**

Tiesą, bėgyje 72 valandų užpuolimas — invazija buvo likviduotas: revoliucinė Kubos liaudis, sutelkusi savo jėgas, vadovaujama Fidelio Kastro, įsiveržėliams sumušė tuojau, kai tik jie buvo iškilę savo purvinas kojas ant Kubos žemės. Nemaža jų paskandino jūron, dar prieš išsikelimą, apie 1,000; suėmė ir nelaisvę; daugelį užmušė susirėmusiose.

Ir šiandien jau kiekvienam aišku, kad ši invazija, jos suirėmusiniai, Kubos liaudis dar labiau apvienijo apie savo valdžią, dar labiau uždegė ryžtą ginti savo šalį, jei po šios sektų kita invazija.

Invazija buvo organizuota Jungtinių Valstijų žemeje. Ją finansavo ir ginklavo turčiai, jai nurodymus davė A. Dulleso vadovaujama šnipų organizacija.

Bet Amerikos žmonės nežinojo vieno dalyko — kad ši invazija buvo pradėta mūsų šalįje organizuoti jau labai seniai. Ją organizavo Eisenhowerio valdžia.

Lapkričio rinkimų dieną Amerikos žmonės Eisenhowerio politiką atmetė, pasisakė už demokratų partijos politiką, bet dabar, štai, jie žiūri, žiūri, kad prezidentas Kenedis vykdė Eisenhowerio politiką. Netgi ir Eisenhowerio pradėtą Kubon invaziją jis bandė „įkūnyti gyvenimui“!

Argi tai ne baisu?!

O atsimenate, kaip Kenedis Eisenhowerį neva kritikavo!.. Pasirodo, viskas buvo rašyta šake ant vandens!

Dabar prezidentas aiškinasi, teisinasi, apgailestauja, apverčia invazijos sužlugimą. Ir jis vis nedrįsta pripažinti, kad Kubos žmonių milžiniška dauguma remia Kastro vyriausybę! Jis dar vis užsimerkia prieš realybę, būtent, kad Kubos liaudis gynė ir gins savo laisvę ir nepriklausomybę nuo imperialistų ir jų agentų, nežiūrint, iš kur jie pasirodė!

Mes norime čia pat pasakyti: prezidentas Kenedis neturėtų ruošti antros invazijos į Kubą. Jis neturėtų priimti patarimų ty reaktionierių, kurie sako: reikia Kubą užblokaduoti, arba: reikia Kubai paskelbti visišką boikotą.

Tokie dalykai vestų prie karo, kuris galėtų virsti pasauliniu. Mūsų nuosirdus prezidentui patarimas: atsteigti su Kubą diplomatinis ryšius, pradėkite su tuo mūsų artimų kaimynų plėčią prekybą. Tai eity naudon abiem šalim ir visam pasauliui.

— — —
Francūzijos fašistai su kai

Baltųjų teroras prieš negrų rasę

Pietinėse valstijose baltieji sovinstai paastrino negrų rasės persekiojimą. Štai keletas faktų.

Richmond, Va. — Dvidešimt trys negrai studentai iš Virginia universiteto nutestė sumokėti po \$20 baudos už „paneigimą privatinės nuosavybės“. Pietuose taip pritaiko šį įstatymą negrams už tai, kad jie baltųjų valgykloje sėdi ir prašo paduoti maisto. Studentai buvo atsikreipę į Virginijos valst. Aukščiausį Teismą, prašydami panaikinti šį sprendimą, bet Aukščiausias Teismas atmetė jų prašymą.

Memphis, Tenn. — Greyhound ir Continental autobusų linijos uždarė savo stotyse valgyklas, kad nereikėtų negrams patarnauti.

Danville, Va. — Kada didžiosiose krautuvėse negrai pasirenka reikmenų į dėžes arba vežimėlius ir atvyksta prie kasininko, tai kasininkas pasitraukia nuo darbo, paskelbdamas, kad jis daro „darbo pertrauką“. Bet prieš šią jų taktiką negrai kovoja — vienu kartu eina prie visų kasininkų ir tada kasininkai negali baltiesiems patarnauti.

Tar. Sąjunga pateikė daugiau žinių apie Erdvių laivą

Maskva. — Dienraštis „Izvestija“ įtalpino erdvių laivo „Vostok“ priešakinės dalies paveikslą ir pateikė daugiau žinių.

Paveiksle matomas storo stiklo langas, pro kurį Gagarinas galėjo matyti. Dienraštis rašo, kad erdvių laive dar yra du kiti panašūs langai ir dvejios durys, kurias lakūnas gali greitai atsiderinti.

Erdvių laive yra įrengimai, kurių pagalba kosmonautas valdo erdvių laivo nusileidimą. Jis turi su savim ir parašutą, kurio pagalba gali nusileisti. Gagarinui jo nereikėjo, nes jis nusileido erdvių laive.

Gagarinas įjungė erdvių

laivo stabdžius, kada jis skrido virš Afrikos, tai yra, da buvo apie 5,000 mylių atstojė nuo nusileidimo vietos. Nusileidęs jis sakė, kad erdvių laivas galės atlikti ir daugiau skridimų.

„Izvestija“ rašo, kad „Vostok“ aplinkui Žemę kosmose skrido jau 3 kartus. Kovo 9 dieną jis apskriejo su šunychiu „Černišką (Juodukę), o kovo 25 d. su šunychiu „Zvezdočką“ (Zvaigždutę). Tada erdvių laive vietoje žmogaus buvo įtalpintas lakūnas robotas. Erdvių laivas yra taip įrengtas, kad kosmonautas gali pasiimti dešimčiai dienų maisto, vandens ir oro.

Pakilo T. Sąjungos 1961 m. gamyba

Maskva. — 1961 metų pirmąjį ketvirtainį TSRS gamyba pakilo 9 procentais lyginant su 1960 m.

Pagamino: 12,300,000 tonų spūžio, plieno 17,300,000 tonų, kočioto metalo — 13,700,000, geležies rūdos — 27,800,000, aliejaus — 39,100,000 ir anglies — 129,000,000 tonų. Elektros jėgos pagamino 72,400 milijonus kilovandų.

Medvilninių audinių pagamino 114,000,000 ketvirtainių metrų (metras 3 pėdos ir virš 3 coliai), šilkinų — 172,000,000 ketv. metrų ir 111,000,000 porų apavų.

kuriais „garsiais“ generolais priešakyje, buvo pasiryžę pagrobti valstybės galia į savo rankas. Francūzų tauta išėjo laimėtoja panašiai, kaip ir kubiečių tauta!

Smagu!

Na, visi dalykai, kuriuos minėjau šioje kolumnoje, bus liečiami Gegužės Pirmosios minėjimo mitinguose visame pasaulyje. Dalyvaukite juose visi, kuriems tik leidžia sveikata!

Duos \$500,000,000 Lotynų Amerikai

Washingtonas. — Atstovų butas 330 balsų prieš 82 nutarė skirti \$500,000,000 pagalbai Lotynų Amerikos šalių. Šis pasiūlymas buvo padarytas prieš kelis mėnesius, bet nutarimą paakstino nepavykusi intervencija Kubon.

Kai kurie kongresmanai prieštaravo argumentuodami, kad mūsų vyriausybė turi galimybę tuos pinigus savo šalyje panaudoti upių aptvėrimui, gyvenimo namų statybai ir kitiems viešiesiems darbams, kad gelbėtų kovai prieš nedarbą. Kai kurie iš jų šį paskyrimą vadino „Castro bonusais“. Jie sakė, kad nutarimas padarytas tikslu atitraukti Lotynų šalis nuo Kubos.

ISVIRKŠČIOS ŽINIOS APIE KOMUNIZMĄ

Albany, N. Y. — New Yorko valstijos milijonierius gubernatorius Rockefelleris pasirašė patvarkymą, kad mokyklose, virš 8 „grade“, būtų mokoma apie „komunizmą ir jo naikinančius metodus“. Aišku, koks tai bus „mokymas“.

Francūzijos liaudis atmušė fašistinį sukilimą

Paryžius. — Fašistiniai generolai, su pagalba reakcinio Užsienio Legiono, buvo pasigrobę galia Alžyre ir grąsino nuversti Francūzijos vyriausybę, kurios prezidentu yra generolas De Gaulle.

Fašistams laikinai pavyko išgalėti kai kuriuose armijos daliniuose Alžyre.

Jie buvo pasigrobę kelis francūzų karo laivus ir lėktuvų. Jie buvo užvaldę pajūrio didmiesčius — Oraną, Alžyrą, Boną, Konstantiną ir kitus. Jie grąsino lėktuvais atgabenti savo jėgas į Paryžių ir su pagalba vietos reakcininkų nuversti dabartinę valdžią.

Fašistų generolų perversmas sujudo visus Francūzijos žmones. Prezidentas De Gaulle pasiskelbė, kad ima į savo rankas visą galią ir ginkluotų jėgų komandą. Jis paskelbė Alžyrui blokadą, pašaukė iš Vakarų Vokietijos francūzų armijos dalinius, kurie ten buvo NATO komandoje.

Francūzijos Komunistų partija iškėlė obalsį: „Le fascisme ne passera pas!“ (Fašistai nepraeis!). Generalė Darbo unių Konfederacija, kuriai vadovauja komunistai, šaukė visus darbo žmones apsievyti

atremimui fašistų. Pirmadienį virš 10,000,000 žmonių buvo paskelbė dviejų valandų streiką protestui prieš fašistų sukilimą. Darbo unių nariai reikalavo ginklų, kad galėtų atmušti fašistus.

Tunis mieste Alžyro Liaudies Laikinoji valdžia šaukė alžyriečius stoti į kovą atremimui fašistų sukilimo.

Nors fašistiniai generolai gyrysi, būk Alžyre pusė francūzų armijos eina su jais, kurios ten yra 500,000, bet tai buvo melas. Su jais ejo tik Užsienio Legionas, kurį sudaro visokie svieto padaužos. Pėstininkų pulkai pasilikio vyriausybei ištikimi. Karo laivynas taip pat. Daugybė lakūnų atsisakė ištotti prieš vyriausybę. Fašistinio sukilimo generolai M. Challe, A. Zeller, E. Jouhaud ir R. Salan, sakoma, jau pabėgo.

Ištikimos vyriausybės jėgos atsiėmė Alžyrą ir kitus miestus.

Didesnių mūšių tarp fašistų vadovaujamų jėgų ir tikėdami kariais vengė kovą. Buvo panašu tik į militarus manevrus. Sukilėliai sudarė dideli ginkluotų jėgų judėjimą, bet nepasitikėdami kariais vengė susirėmimų.

Širdies ir vėžio ligos žudo Jungt. Valstijų gyventojus

Washingtonas. — Dvidešimt trys sveikatos specialistai įteikė Kenedžio vyriausybei pareiškimą, kad JAV valdžia „besirūpindama kitų šalių reikalais pamiršo savo šalies žmones“.

Jie sako, kad mūsų vyriausybė rūpinasi „gelbėti kitas šalis nuo komunizmo“, rūpinasi erdvių užkariavimu, gaminimu visokių

raketų, įvairiausių ginklų, bet „nemato“, kad širdies ir vėžio ligos masinai naikina mūsų gyventojus. Jie sako, kad iš trijų mirusių žmonių du yra mirę nuo širdies ir vėžio ligų.

Sveikatos žinovai sako, kad vyriausybė turėtų susirūpinti žmonių sveikata ir imtis atitinkamų priemonių kovai prieš širdies ir vėžio ligas.

Vėliausios žinios

Washingtonas. — Indonezijos prezidentas Sukarno atsargiai atsakinėjo į korespondentų klausimus, kurie norėjo iš jo ištraukti žodelį prieš Tarybų Sąjungą ir Kiniją. Jis pasisakė prieš imperialistų kolonializmą, už neutrališką Laosą, uždraudimą atominį ginklų ir nusiginklavimo reikalą.

Cape Canaveral, Fla. — Sudegė „Atlas“ raketa, kuri buvo ruošiamą išsivimui žmogui ir kosmosą. Bet ji pirm to išmetė kapsulę, kokioje ruošiasi įtalpinti žmogų.

Rio de Janeiro. — Brazilijos vyriausybė areštavo generolą Idalio Sandenber-

gą ir admiralą Luis Clovis Oliveirą už priešvaldišką veiklą. Jie užsiėmė kurstymais prieš prezidento Quadros valdžią.

Paryžius. — Susmuko fašistinis sukilimas Alžyre. Vyriausiąją jo vadovą generolą Maurice Challe suėmė ir atgabeno į Paryžių teismui. Kiti vadai pabėgo ar slapstosi.

Washingtonas. — Jungtinės Valstijos daugiau siunčia ginklų, amunicijos ir militarinių patarėjų į Laosą pagalbai Bouno Ou-pu jėgoms.

Rochester, Minn. — Paliosidavė į liginę rašytojas Ernest Hemingway.

Kubos respublika ir jos ateitis

Havana. — Kubos kariai ir milicininkai jau suėmė arti 800 įsiveržėlių. Dar jų yra besislapstančių džiunglėse, bet ir tie pateks į liaudies vyriausybės rankas.

Kubos vyriausybė ir liaudis šaukiasi į Lotynų Amerikos žmones, kad jie masiniu veikimu priverstų Jungtines Valstijas atsakyti nuo rėmimo pabėgėlių invazijos.

Miami, Fla. — W. L. Ryan rašo, kad invazija į Kubą demaskavo ten slaptas anti-kubiškas jėgas. Simtai jų narių, kurie pirmiau užsiėmė sabatažu ir buvo invazijos atrama, pateko į vy-

riausybės rankas. Mat, jie manė, kad invazija pavyks, tai save demaskavo.

Washingtonas. — Kenedžio vyriausybė planuoja įvesti griežtą prekybos draudimą (embargo) su Kuba. Senatoriai, kongresmanai ir militaristai daro visokias išvadas dėl nepavykusios invazijos. Dauguma jų reikalauja didesnio pasiruošimo naujai invazijai Kubon.

Buvęs viceprezidentas Niksonas kalbėjo už tai, kad Jungtinės Valstijos turėtų surasti pasiteisinimą ir savo militarinėmis jėgomis pulti Kubą.

Šauks konferenciją dėl karo baigimo Laose

Maskva. — Tarybų Sąjunga ir Anglija, kurios 1954 metais buvo pastatytos prižiūrėti Laoso sustiprėjimą, išleido pareiškimą dėl baigimo karo Laose. Pareiškimas yra trijų dalių:

Pirmoje kviečia abidvi puses Laose sulaukyti mūšius ir bendradarbiauti su Tarptautine komisija, kol 14-kos valstybių konferencija sutvarkys šalies reikalus.

Antroje daly pavadė Indijai sušaukti Tarpt. komisiją, kuria, pagal Genevos sutartį, 1954 metų, sudaro Indija, Kanada ir Lenkija. Indijos vyriausybė jau šaukia tos komisijos narius.

Trečioje dalyje šaukiama keturiolikos valstybių konferencija gegužės 12 dieną, Genevoje. Į konferenciją šaukiamos sekamos valstybės: Burma, Kambodža, Kanada, Kinijos Liaudies Respublika, Demokratinė Vietnamo (šiaurinio) respublika, Francūzija, Indija, Laosas, Lenkijos Liaudies Respublika, Tailandas, Anglija, Tarybų Sąjunga ir Jungtinės Valstijos.

Vientiane. — Jungtinių Valstijų karininkai ir kariniai specialistai, priešakyje su generolu A. Jacksonu, išvyko kariauti prieš Laoso liaudiesčius.

Kenedis pasiima atsakomybę

Washingtonas. — Po nepavykusios intervencijos Kubon prasidėjo vienu prieš kitus kaltinimai. Daugiausiai tenka Central Intelligence Agency (Allen Dulleso JAV užsienio šnipavimo agentūrai), kad ji labai sukludo informuodama, būk Kubos žmonės yra prieš Castro ir laukia intervencijos.

S. L. Udall, JAV vidaus reikalų sekretorius, kaltino Eisenhowerio administraciją, nes ji suplanavus tą invaziją, o Kenedžio vyriausybė jau tik vykino. Niksonas už tai smarkiai užsi puolė Udallą.

Baltasis Namas, kad sulaukyti ginčus, išleido pareiškimą, kad prezidentas Kenedis pasiima visą atsakomybę už paskutiniųjų dienų įvykius.

Maskva. — Tarybų Sąjungos gynybos jėgų laikraštis „Krasnaja“ Zvezda“ rašo, kad kosmoso laivai, tokie, kokiu Gagarinas kosmose apskriejo aplinkui Žemę, yra tinkami ir gynybai balsavusių.

Anglų prekyba ir liaudies šalys

Londonas. — Anglijos parlamento pareikalavo, kad vyriausybė daugiau plėstų prekybą su socialistinėmis šalimis. Vyriausybė šį reikalavimą priėmė be pasipriešinimo. Ypačiai buvo raginama plėsti prekybą su Tarybų Sąjunga ir Kinija.

Jau pereinamais metais Anglijos prekyba padidėjo su socialistinėmis šalimis. 1958 m. iš Anglijos į jas buvo išvežta \$288,400,000 prekių vertės, o 1960 metais — \$336,000,000. 1958 metais iš socialistinių šalių į Angliją buvo įvežta už \$338,800,000, o 1960 metais jau už \$459,200,000 vertės.

LENKIJOS KOMUNISTŲ ĮTAKA PAAUGO

Varšuva. — Įvykę Lenkijos parlamento rinkimai rodo, kad komunistų įtaka žymiai paaugo. Balsavimuose dalyvavo virš 17,000,000 žmonių, arba 94 procentai galinčių balsuoti. Už premjerą Cyrankiewicz balsavo 93 procentai, o už Gomułą 99.5 procentai iš balsavusių.

LAISVE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.
Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays.
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK 17, N. Y.

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES

United States, per year	\$9.00	Canada and Brazil, per year	\$10.00
United States, per 6 months	\$5.00	Canada and Brazil, 6 months	\$5.00
Queens Co., per year	\$10.00	Foreign countries, per year	\$12.00
Queens Co., \$5.50 per six months		Foreign countries, 6 months	\$6.50

Gegužės Pirmajai 75 metai!

TARPTAUTINĖ DARBO ŽMONIŲ ŠVENTĖ. Gegužės Pirmoji, jau čia pat. Siemet šios šventės reikšmė tuo didėle, kad sukanka 75 metai, kai darbo žmonės pradėjo ją švęsti, ją minėti, dėl jos padarymo Tarptautinė darbininkų diena kovoti.

Gegužės Pirmoji gimė Jungtinėse Valstijose 1886 metais, kai organizuoti šio krašto darbininkai pradėjo kovą dėl 8 valandų darbo dienos. Kova buvo aštri, ir kas metai ji aštrėjo. Fabrikantai tuomet nę galvoti nerorėjo apie keliamus darbininkų laikavimus,—visai panašiai, kaip šiandien jie nenori nę girdėti apie darbininkų reikalavimus dėl 30 valandų darbo savaitės.

Amerikos darbininkams pasiūlius, 1889 m. tarptautinis darbininkų suvažiavimas Paryžiuje paskelbė Gegužės Pirmąją Tarptautinę darbo žmonių šventę kovai už 8 valandų darbo dieną, kovai už taiką.

IS KARTO AMERIKOJE ši diena buvo iškilmingai minima Amerikos didmiesčiuose. Demonstracijos vykdavo gatvėse; buvo šaukiami masiniai mitingai salėse. Visur buvo apžvelgiamas darbininkų laimėjimas, bei pralaimėjimas, ir buvo kauptos visos jėgos naujoms kovoms prieš išnaudotojus, už darbo žmonių reikalus, už taiką.

Milžiniškos demonstracijos vykdavo visame pasaulyje, kur tik buvo organizuoti darbininkų. Čarinėje Rusijoje, Lietuvoje ir kitur, kur veikė žiaurūs režimai darbininkai, kur negalėjo išeiti su savo reikalavimais viešumai, ir gatvės, rinkdavosi i girias, i gegužines, ir ten slapta nuo valdančiųjų jėgų, minėdavo šią dieną.

Bet Amerikoje ilgai neišėjo darbo unių vadovai šią dieną pradėjo boikotuoti. O vėliau, kai JAV Kongreso buvo paskelbta kita "Darbo diena"—pirmasis rugsėjo mėnesio pirmadienis—prieš Gegužės. Pirmąją reaktionieriai profsąjungų vadovai net ir kovą pradėjo. Bet "Darbo diena" ir Gegužės Pirmoji—dvi skirtingos dienos su skirtinga prasme.

Šiandien mūsų šalyje prieš Gegužės Pirmąją yra sukauptos visos reakcijos jėgos. Jos akimis: kas mini Gegužės Pirmąją, tas yra komunistas. O kad galėtų atitraukti nuo Gegužės Pirmosios minėjimo daugiau darbo žmonių, reaktionieriai (pav. Niujorke) pradėjo tą dieną ruošti "lojalumo eisenas".

Niujorko mieste yra Union Square (aikštė), kur per keletą dešimtų metų Gegužės Pirmąją šio didmiesčio darbininkai atžymėdavo kalbomis ir meninėmis programomis. Reaktionieriams, deja, pavyko susitarti su miesto valdžia, ir jau kelinti metai, kai Union skvere darbininkams šios šventės minėti neleidžia; tą vietą pavėdė reakciniais biznieriams, kurie pasamdo "kalbėtojus", kad lotų prieš komunistus, prieš Tarybų Sąjungą, prieš tuos, kurie kovoja už taikos išlaikymą!.

To pasėkoje, šių metų Gegužės Pirmosios minėjimą Niujorko darbininkai atliks Washington skvere, Manhattane, netoli nuo Union Square.

MŪSŲ ŠALYJE, Amerikaje, daug kas atrodo kitų šalių darbo žmonių (net ir mums patiems) keisto, negero, žalingo.

Tik pagalvokime: Siemet JAV žmonės mini šimto metų sukaktį, kai prasidėjo Pilietinis karas (Civil War), vestas už vergijos panaikinimą. Baisius nuostolius šalis panešė, kol laimėjo; daugybę žmonių gyvybių karas nuėšė, bilijonai dolerių turto ten buvo paaukota. Karas buvo laimėtas. Buvo paskelbta Negrų išlaisvinimo deklaracija; buvo pareikšta, kad negrai turį tokias pačias teises, kaip ir baltieji.

Bet ar turi? Praėjo šimtas metų, o milijonai negrų tebėra beteisai. Net ir po to, kai Aukščiausias Teismas paskelbė, kad negrai turi teisę mokytis tose pačiose mokyklose, kur mokosi baltieji, i tas mokyklas (pietinėse valstijose) jie nęra įleidžiami!

Tačiau kova tebevyksta ir ji vyks. Ir negrams pietinės teisės bus grąžintos!

SIEMET, KAI IR PERNAI, kaip ir seniau, vyriausias Gegužės Pirmosios minėjimuose šūkis bus: **TAIKA!**

TAIKA! skambės Maskvos gatvėse; ji skambės Pekinie, Tokio, Vilniaus, Varšuvos, Romos, Berlyno, Londono ir kituose miestuose ir kitose šalyse.

Socialistinis pasaulis Gegužės Pirmąją švęs oficialiai. Kapitalistinių šalių darbo žmonės — neoficialiai, bet švęs, minės, atžymės, vis su tuo pačiu obalsiu: **TAIKA!**

Pavergtosios tautos dar garsiau pasisakys už išlaisvinimo reikalą ir už taiką.

Mūsų šalies kaimynės Kubos liaudis šių metų Gegužės Pirmąją išdidžiai apvainikuos savo laimėjimą prieš agresorių, pasidėjusį ją pasmaugti. Tą dieną Kubos tauta pasiryš dar ir dar labiau sutelkti savo jėgas, paruošti jas, kad galėtų atmušti kitą užpuolimą-invaziją, kurią kapitalistai ruošia.

Tuo pačiu kartu, visuose pasaulio kraštuose milijonai žmonių Gegužės Pirmąją garsiai sušuks: "Šalių rankas nuo revoliucinės Kubos!"

KAS KĄ RAŠO IR SAKO

GAGARINO VARDŲ GATVĖ VILNIUJE

Lietuvos spauda praneša, kad Vilniaus Vykdamosis komitetas nutarė Jaunimo gatvę pavadinti Gagarino vardu.

Tai padaryta garbei Jurijaus Gagarino, pirmutinio žmogaus kosmine erdve aplėkusio aplink žemę, bėgįje 108 minučių, ir sėkmingai nusileidusio atgal ant žemės.

APIE ERNESTĄ THALMANĄ

Balandžio 16 d. sukako 75 metai, kai gimė didysis vokiečių tautos sūnus Ernestas Telmanas (Thaelmanas).

Prieš antrąjį pasaulinį karą E. Telmanas buvo Vokietijos Komunistų partijos vadovas, įžymus kovotojas prieš fašizmą. Kai Hitlerio govėdos Vokietiją užgrobė, tuojau buvo areštuotas ir žiauriai kankintas ir E. Telmanas. Jį laikė kalėjime, o vėliau perkėlė i koncentracijos stovyklą: ten 1944 metais naciai budeliai Telmaną ir nužudė.

Ryšium su Telmano 75-uoju gimtadieniu Rytų Vokietijos spauda plačiai apie šį darbininkų klasės vadovą—kankinį rašė. Žemiau paduoda me ištraukas iš Walter Gampers straipsnio. Jis, be kitko, rašo:

E. Telmanas gimė 1886 metų balandžio 16 dieną Hamburge. Jis anksti pradėjo dalyvauti darbininkų juėjime. 1903 metais jis tapo Vokietijos socialdemokratų partijos nariu ir dar iki pirmojo pasaulinio karo prisijungė prie jos revoliucinio sparno. Drauge su Karlu Liebknechtu ir Rosa Luksemburg Telmanas kovojo su revizionistais. Jis aistringai stoji prieš imperialistinį karą ir pilietinės taikos politiką, kurią vykdė Vokietijos socialdemokratų partijos valdyba. Nuo 1920 metų jis vadovauja Hamburgo komunistams.

Kai Vokietijos Komunistų partijos pirmojoje konferencijoje 1925 metų spalio mėnesį

draugas Telmanas buvo išrinktas partijos pirmininku, prasiidėjo naujas jos vystymosi laikotarpis. Jis išvedė partiją iš dešiniųjų ir kairiųjų svyravimų labirinto i kelią, kuriuo turi žengti vieninga partija, kovojanti tvirtu marksizmo-leninizmo pagrindu. Istorinis Telmano nuopelnas yra tas, kad jis paverė Vokietijos Komunistų partiją revoliucine masine partija.

1921 metų vasarą Ernestas Telmanas, būdamas Vokietijos Komunistų partijos delegatas Kominternio III kongrese, pirmą kartą susitiko su V. Leninu. Atsiminimus apie genialų proletariato klasinės kovos strategą Telmanas išsaugojo per visą savo gyvenimą.

Jis dažnai entuziastiškai kalbėjo apie savo pirmą apsilankymą Tarybų šalyje.

Politika Lenino dvasia buvo Telmano kova už Vokietijos darbininkų klasės veiksmų vienybę, nes Vokietijos darbininkų klasė buvo lemiamą jėgą prieš artėjančią fašizmo grėsmę ir naujos kariinės katastrofos pavojų. Dar paskutinę valandą 1933 metų sausio 30 dieną, kai vokiečiai imperialistai perdavė valdžią Hitleriui, Telmano Centro Komitetas pakartojo savo kreipimąsi i Vokietijos socialdemokratų lyderius — pasiekti vienybę, veikti išvien.

Kaip žinoma, socialdemokratų lyderiai, išdavę Vokietijos darbininkų klasės interesus, taip pat ir tuo lemiamu momentu atsisakė nuo bendrų veiksmų. Dėl to tamsi fašizmo naktis apgaubė Vokietiją, ir hitlerinis režimas pradėjo agresiją prieš Europos tautas.

Tačiau Ernesto Telmano reikalas gyvavo ir ši įkalinus. Jis pasiliko mylimas: vadai, kurį didžiai gerbė visų šalių darbininkai. Jo pavyzdys ir jo idėjos turėjo įtakos ir teikių jėgų bei pasitikėjimo Pasipriešinimo kovotojams.

Telmano dvasia visų nacių antifašistai gynė demokratine Ispanija, Telmano dvasia Vokietijos komunistai ir antifašistai drauge su savo broliais iš okupuotų šalių kovojo partizanų būriuose ir fašistų koncentracijos stovyklose prieš kruviną fašistinę priespaudą.

Daugiau kaip vienuolika metų iškėlė Telmanas fašistų kalėjimuose ir koncentracijos stovyklose, bet nepalūžo

kovinis Telmano ryžtas ir tikėjimas pergale. Nepajudinamas buvo jo tikėjimas Tarybų valstybės jėga, jo tikrumas Tarybinės Armijos pergale prieš fašistinius okupantus.

Kai hitlerinės gajos veržėsi prie Maskvos ir Leningrado, grasindamos šiems šlovingiems miestams, Telmanas sviedė savo kalintojams i akis žodžius: "Tarybų Sąjunga nususks Hitleriui sprandą. Fašistų žaibiškas karas prieš Tarybų Sąjungą pasibaigs visiškai jų sutriuškinimu."

Tarybinės Armijos pergale prieš hitlerinę Vokietiją įgalino Vokietijos darbininkų klasę vienoje Vokietijos dalyje—Vokietijos Demokratinėje Respublikoje — įgyvendinti viso Ernesto Telmano gyvenimo reikalą.

Telmano dvasia čia buvo nukalta darbininkų klasės vienybė, ir prieš 15 metų—1946 metų balandžio 21 dieną — buvo sukurta Vokietijos Vieniingoji socialistų partija. Jos vadovaujamoms liaudies masėms įvykdė didžiausią Vokietijos istorijoje revoliuciją ir sukūrė pirmąją Vokietijos darbininkų ir valstiečių valstybę—socializmo forpostą Vakarų Europoje.

SVARBUS ISTORINIS DOKUMENTAS

Prieš sėsdamas i laivą—palydovą "Vostoką," kuris Jurijų Gagariną išnešė i kosminę erdvę, jis padarė tokį pareiškimą:

Brangūs bičiuliai, artimi ir nepažįstami, tėvynainiai, visų šalių ir žemynų žmonės!

Po kelių minučių galingas kosminis laivas iškėlė mane i tolimes visatos platybes. Ką galima jums pasakyti šiomis paskutinėmis minutėmis prieš startuojant! Visas mano gyvenimas man dabar atrodė kaip viena puiki akimirka. Visa, kuo gyventi, kas padarėta anksčiau, buvo gyventa ir padaryta dėl šios minutės. Patys suprantate, sunku suvokti savo jausmus šiuo metu, kai priartėjo bandymas, kuriame mes ligal ir karštai ruošėmės.

Vargu ar verta kalbėti apie tuos jausmus, kuriuos aš patyriau, kai man buvo pasiūlyta atlikti šį pirmą istorijoje skridimą. Džiaugsmas? Ne, tai buvo ne tik džiaugsmas. Pasididžiavimas? Ne, tai buvo ne tik pasididžiavimas. Aš patyriau didelę laimę. Būti pirmuoju kosmose, stoti vienas prieš vieną i negirdėtą dvikovą su gamta — ar galima svajoti apie didesnį dalyką?

Tačiau čia pat aš pagalvoju apie tą milžinišką atsakomybę, kuri man teko. Pirmam atlikti tai, apie ką svajojo žmonių kartos, pirmam praskirti žmoniai kelią i kosmosą...

Pasakykite man sudėtingesni uždavinį, negu tas, kuris teko man. Tai atsakomybė ne vienam žmogui, ne dešimties žmonių, ne kolektyvui. Tai atsakomybė visai tarybinei liaudžiai, visai žmoniai, jos dabartiniai ir ateitai.

Ir joigu vis dėlto aš ryžtuos šiam skridimui, tai tik todėl, kad aš komunistas, kad žinau neprilygstamo mano tėvynainių — tarybinių žmonių didvyriškumo pavyzdžius. Aš žinau, jog sutelksiu visą savo valią kad uždavinį atličiau kuo geriausiai. Suprindamas, koks atsakingas šis uždavinys, aš padarysiu visą, ką galu, kad įvykdyčiau Komunistų partijos ir tarybinės liaudies pavestą uždutį.

Ar aš laimingas, išvykdamas i kosminį skridimą? Žinoma, laimingas. Juk visais laikais ir visose epochose žmonės buvo didžiausia laimė dalyvauti naujuose atradimuose. Noriu paskirti šį pirmąjį kosminį skridimą komunizmo žmonėms — žmonėms tos visuomenės, i kurią jau įžengia mūsų tarybinė liaudis ir i kurią, esu įsitikinęs, įžengs visi žmonės pasaulyje.

Šiuo metu iki starto bėra kelios minutės. Aš sakau

Invazija Kubon, jos paruošimas ir galas

Iš gausybės visokių aprašymų, per radiją ir televiziją komentavimų dabar jau galima sudaryti vaizdą, kaip buvo paruoštas užpuolimas ant Kubos.

Sekmadienį, balandžio 23 d., New Yorko "The News" rašo: "Pasiremdamas Central Intelligence Agency (JAV užsienio žvalgybos) informacijomis prezidentas Kenedis davė savo sutikimą Kubos pabėgėlių invazijai... Agentūra tvirtino, kad kaip tik bus i Kubą iškelta pabėgėlių jėgų, tai prie jų prisijungs Castro armijos ir milicijos daliniai, o Kuboje bus prieš jį sukilimas".

Tą pačią mintį pravedė ir "The New York Times" savo redakciniame bal. 22 d. Jis rašo, kad invaziją pradėjo ruošti dar Eisenhowerio administracijos laikų, o Kenedžio adm. ją tęsė.

Balandžio 22 d. Tad Szulc "The New York Timese" aprašė, kaip invazija buvo paruošta. Kubos pabėgėlių invaziją ruošė vadovystėje Central Intelligence Agency. "Darbą" pradėjo 1960 gegužės mėnesį. Buvo dedama pastangų suvienyti įvairias pabėgėlių grupes, bet tas nevyko, tai jie buvo lavinami, ginkluojami ir ruošiami įvairiose vietose, o smūgiui planuojami suvienyti. Pamatinę grupę buvo kapitono Manuel Artime, kuriai Central Intelligence Agency daugiausia pasitikėjo. Guatemala buvo kelios kempės, kur invazijos jėgas lavino amerikiečiai, filipiniečiai, vokiečiai, pabėgėliai ukrainiečiai, karininkai. Besilavinančių stovyklos dar buvo Miami, Fla.; Louisianoje, Panamoje ir kitur. Miami pabėgėliai sako, kad jie i savaitę gavdavo po \$50 algos. Savaitę pirm invazijos pabėgėlių jėgos buvo sugabentos ant Great Corn ir Little Corn Nikaragujos salų, ant kurių Jungtinių Valstijų karo laivynas turi bazes.

New Yorke nutarė pradėti invaziją

Tad Szulc rašo, kad Kubos pabėgėlių "Revoliucinė Taryba laikė posėdį Lexington viešbutyje, New Yorke, kuriame dalyvavo ir 10 žmonių iš Central Intelligence Agency. Dalyviai, turėdami JAV užgyrimą, ir nutarė pradėti invaziją. C.I.A. per savo radiją nuo Swan salos, Kukos pašonyje, pradėjo šaukti kubiečius prie sukilimo prieš Castro valdžią.

Kaip žinia, pirm invazijos Kuboje miestus bombardavo "nežinomi" lėktuvai. Vienas iš jų "B-26" nusileido Miami orlaukyje. Buvo paskelbta, būk tai laikūnas, pabėgęs iš Castro jėgų. Bet Tad Szulc rašo, kad Miamiyje jį pažino, tai buvo pabėgėlių laikūnas leidėjas Zuninga, iš jų jėgų, esančių Guatemaloje. Po to Zuninga skubiai iš Miami pasišalino.

Invazija ir jos susmukimas

Tik ateityje paaiškės visos invazijos smulkmenos.

jums, brangūs bičiuliai, iki pasimatymo, kaip visada sako žmonės vienas kitam, išvykdam i tolimą kelionę. Kaip norėčiau jus visus apkabinti, pažįstamus ir nepažįstamus, tolimus ir artimus!

Iki greito susitikimo!

Dabar yra žinoma tik tas, kad mažesnių jėgų buvo iškelta keliose vietose, kad nukreipus Kubos vyriausybės dėmesį nuo svarbiausios vietos. Invazijos centras buvo pietinėje Kubos dalyje Cochinos įlankoje. Kuba sako, kad invazijos jėgas atgabeno šeši transporto laivai, apsaugoje JAV dviejų karo laivų naikintojų ir pridengti lėktuvų. Tuo kartu kitose Kubos dalyse lėktuvai barstė lapelius, pranešdami apie invaziją ir šaukdami kubiečius sukilti prieš dabartinę vyriausybę.

Kubos pasienio sargai stoji i mūsų, bet prieš juos buvo gerai išlavintos jėgos, kurios turėjo galingą artileriją ir "Sherman" amerikinių tankų. Tik po trijų valandų pradėjo pribūti Kubos armijos ir milicijos daliniai.

Kaip dabar žinoma, tai Kubos jėgos visai sunaikino invazijos jėgas. Apie 700 suėmė i nelaisvę. Kiek žuvo jūroje — nežinia. Sakoma, kad kubiečiai vieną laivą su padrūtinimais nuskandino, o kelis kitus nuskandino kai invazijos jėgos bandė pasitraukti. Tarp sumintųjų yra žymiausi invazijos vadai: Jose Miro Torra, sūnus Jose Miro Cordona, kuris skelbiasi kubiečių pabėgėlių prezidentu; Jose Antonio de Varona, sūnus pabėgėlių "gynybos ministro" ir daug kitų.

Kubos liaudis yra su Castro valdžia

Dabar paaiškėjo ir invazijos vadams, kad Kubos liaudis nęra su jais. R. J. Donovan'as rašo iš Washingtono, kad patirta, jog kubiečiai yra gerai organizuoti ir moka ginklą vartoti. Visai nebuvo jokių prieš Castro valdžią išstojimų. Nužiūrėjus eleventus milicininkai suėmė ir tuo sudavė smūgį suokolbininkų veiklai Kuboje.

Dabar jie jau supranta, kad Central Intelligence Agency raportai apie padėtį Kuboje buvo neteisingi. Prezidentas Kenedis pašaukė generolą Maxwell Taylor ir pavedė jam ištyrinėti Central Intelligence Agency ir Aukščiausią Štabo Komandą (Joint Chiefs of Staff), kodėl buvo taip klaidingai suprasta Kubos padėtis ir ja pasiremiant padaryta invazija.

Bal. 22 d. "The New York Timese" C. L. Sulzberger įrodinėja, kaip C.I.A. "labai gerai" paruošė Irane nuvertimą Mosadegh vyriausybės, kaip nuvertė liaudies valdžias Guatemaloje ir Laose. C.I.A. nepavyko Vengrijoje 1956 m. ir prieš porą metų Irake.

Bet iš visko matosi, kad tie, kurie buvo paruošę ir vadovavo invazijai Kubon, nuo jos neatsisako, tik daro planus, kad sekanti invazija būtų galingesnė. Tą sako ir Castro, kad Kubos liaudis, atmušus šią invaziją, negali pavojaus pamiršti, kad ji privalo budėti ir būti pasirėngus apginti socialinės revoliucijos iškovojoimus.

V. Sūnus

Vientiane. — Laosu liaudiečių armija sudavė didžiausią smūgį Bouno Oumo daliniams ir paėmė Vang Viengo miestą, 85 mylios nuo Vientiane.

KOVOS METRAŠTIS

Tai buvo daugiau kaip prieš trisdešimt penkerius metus. Kalvarijos pogrindininkas Antanas — statybinkas, mūrininkas ir kelių meistras, perduodamas man eilinį nelegalaus žurnalo "Kibirkštis" numerį, pridūrė:

O štai dar pyragai iš Amerikos. Ten irgi mūsų esama — žiūrėk, koki laikraštį leidžia!

Tai buvo "Laisvė". Ne vienas, o iš karto keli numeriai. Jie pasiekė Lietuvą nelegaliai.

Vėliau aš vis dažniau pradėjau gauti šį laikraštį.

Buržuazinės Lietuvos sąlygomis "Laisvė" buvo gyvas žodis iš anapus okeano. Gyvas ir drąsus. Paprastai žmonės šis laikraštis patiko. Ji noriai skaitė už kitus Amerikos lietuvių laikraščius. Pasiekdavo Lietuvą dar "Dirva", "Naujienos" — jų niekas nepersekiojo ir nevaržė, bet tokie klerikalinės cenzūros apbruoti laikraščiai mažiau domino paprastą žmogų.

1926 metais teko matyti, koki išpūdi "Laisvė" darė Marijampolės (dabar Kanauko) profesorių aktyvistams. Tuo metu Marijampolės profesoriaus priskaitė apie 1.000 nariu. Pats "Laisvės" vardas domino profesorių narius. Juk mes visi kovojom dėl darbo žmonių išlaisvinimo iš ka-

pitalo vergijos. Patiko ir tai, kad "Laisvė" teisybę rašė apie Amerikos gyvenimą, spausdino kovingas žinias iš Lietuvos, Tarybų Sąjungos ir viso pasaulio. O Marijampolėje tuomet virte virė aštri klasių kova tarp darbo žmonių ir prie valdžios stovėjusios buržuazijos. Streikavo batsiuviai, po to — kiemsargiai, namų darbininkės. Kiekvienas kovingas žodis buvo kaip brangus svečias, stiprino kovotojų dvasią. Tuo metu Lietuvoje viešai ėjo revoliucinių darbininkų laikraščiai: "Darbininkų atstovas", "Profesorių vienybė", "Laisvė" talkininkavo šiems laikraščiams.

Keletui metų praėjus kai pabėgau iš fašistinio kalėjimo, aš užmezgčiau ryšį su "Laisve". Gyvendamas tuomet Berlyne (1928 m.) aš parašiau apybraižą apie pabėgimą iš Marijampolės kalėjimo, kurią pasiunčiau ir "Laisvę", kur ji ir buvo išspausdinta.

Mano literatūriniai ryšiai su "Laisve" ir "Vilnim" ypač sustiprėjo man persikėlus į Maskvą. Kiek temų, kiek įdomių klausimų išskildavo tuomet kiekvienam pažangios spaudos bendradarbiui! Fašistinio teroro Lietuvoje ir antitarybinio "kryžiaus Žygio" kurstytojų planų demaskavimas, socializmo šalies — Tarybų Sąjungos laimėjimų nušvie-

timas... Čia ir gyva polemika literatūros, antireliginio darbo ir kitais klausimais. Bendradarbiaudamas anuomet revoliucinėje spaudoje, o taip pat "Laisvėje", "Vilnyje", "Sviesoje", aš pasirašinėdavau įvairiomis slapyvardžiais: V. K. Varėnas, A. Tremtinis, P. Užkalnis, P. Komunaras, P. Kietis, K. Varėnas, Suv. Be dievis...

Daug kas iš ano meto revoliucinės spaudos bendradarbių savo straipsnius spausdino "Laisvės" ir "Vilnies" puslapiuose. Čia buvo puiki tribūna, masinis skaitytojas, o svarbiausia — viltis, kad tavo žodis per "Laisvę" ir "Vilnį" pasieks anuo metu fašistų engiamą Lietuvos liaudį, padės jai pernešti fašizmo marą ir suteiks jai jėgų išvaduoti iš kruvino buržuazijos jungo. "Laisvė" suvaidino vaidmenį pakeliant lietuvių tautos revoliucinę dvasią. Lietuvių tauta nuvertė kapitalistų valdžią ir dabar yra savo žemės šeimininkė.

50-ju "Laisvės" metiniu diena norisi paminėti jos skaitytojams, leidėjams ir bendradarbiams visą laiką nešti tiesos žibintą darbo žmonių gretas, neleisti šiam žibintui užgesėti nei vėtroms siaučiant, nei nakties apuokams rėkiant.

Doc. P. Užkalnis
Kvietinskis

Vilnius
Valstybinis V. Kapsuko
vardo universitetas

Klausimai ir atsakymai

Teisė į Socialinės Apsaugos pensiją gyvenant užsienyje

KLAUSIMAS: Aš esu nuolatinis JAV-jų gyventojas, nepilietis (resident alien), ir esu išgyvenęs ir išdirbęs JAV-se 15 metų. Sekančiais metais, kai man sueis 65 metai amžiaus ir kai turėsiu teisę į Socialinės Apsaugos pensiją, aš planuoju persikelti gyventi į užsienį, kur gyvenimas yra pigesnis. Ar aš tuo atveju galėsiu gauti pensiją?

ATSAKYMAS: Kadangi jūs buvote legalus JAV-jų gyventojas mažiausiai per 10 metų laikotarpį, tai jūs neprarasite Socialinės Apsaugos pensijos išsiskeldamas į kitą kraštą. Jūs tačiau negausite pensijos, jei gyvenate kurioje socialistiniuose kraštuose. Šie kraštai yra: Albanija, Bulgarija, komunistinė Kinija, Čekoslovakija, Rytų Vokietija, Vengrija, Šiaurės Korėja ir SSSR. Išmokėjimai bus laikomi pensininko sąskaitoje JAV-se ir jūs juos gausite tuo atveju, kai grįšite į JAV-jas.

KL: Aš esu pasidarys Amerikos piliečiu ir gyvenau čia 30 iš savo 70 metų amžiaus. Aš noriu neužilgo grįžti į Italiją ir gyventi ten iš savo Socialinės Apsaugos pensijos. Aš taip pat planuoju vesti Italijoje savo vieną seną pažįstamą 65 metų amžiaus. Ar ji ga-

lės gauti pensiją kaippo mano žmona, nors ji ir niekad nebuvo atvykusi į JAV-jas?

ATS: Taip. Pagal JAV-jų Socialinės Apsaugos atžvilgiu sudarymą su Italija, Graikija, Izraeliu, Japonija, Vakarų Vokietija ir Nikaragua, šių kraštų piliečiai gali gauti JAV-jų Socialinės Apsaugos mokėjimus, nors jie ir pasilieka gyventi už JAV-jų ribų. Todėl, kaip Italijos pilietė, jūsų žmona gaus 50% jūsų pensijos, kol jūs gyvensite, ir 75% jūsų pensijos tuo atžvilgiu, jei ji pasidarys našle. Be to, ji gaus vieną kartinį išmokėjimą, nedidesnį už \$255.

KL: Aš gaunu Socialinės Apsaugos pensiją, kuri yra mano pagrindinis šaltinis. Jeigu aš, nepilietis JAV-jų gyventojas, persikelsiu į kitą kraštą, kuriame aš neprarasčiau teisių į savo pensiją, kiek aš galėčiau dar uždirbti, kad nesumažinčiau savo pensijos dydžio?

ATS: Jeigu darbas, kurį dirbsite užsienyje, nėra padengtas Socialinės Apsaugos įstatymo, klausimas apie turimos pensijos praradimą pareis nuo to, kiek jūs dirbsite. Jeigu esate jaunesnis negu 72 metų amžiaus, tai prarasite savo pensiją, jeigu dirbsite daugiau kaip 6 dienas per kalendarinį mėnesį. Jeigu jūs

Skaitytojų Pastabos

Istoriniai įvykiai nebus pamiršti

Amerikos pažangūs lietuviai ir abelnai progresyviai lietuviai tik baigiamie minėti "Laisvės" 50 metų jubiliejų, kaip naujas džiaugsmas žmonijai, — džiaugsmas, kad tarybinis žmogus apskrido kosmoso erdvėse aplinkui Žemę ir sėkmingai ant jos nusileido.

Tas nepatinka socialistinio pasaulio priešams. Nepatinka ir pas mus Amerikoje kapitalizmo šalininkams. Vienas per radiją sakė, kad tas iš Maskvos pranešimas jį susirgindino, panašiai, kaip susirgindino ir 1957 metais, spalio 4 d., kada Tarybų Sąjungos mokslininkai išsėvė pirmąjį Sputniką. Tada TSRS atidarė Žemės palydovų gaidynę, o dabar ji atidarė keliją į kosmosą — neribotą visatą.

Mes galime tik pasidžiaugti, kad ir lietuvių tauta yra tarybinių tautų šeimoje, kurios žmonės eina viso pasaulio mokslų priekakyje.

Jonas Benekraitis

turite biznį ar dalį biznio, tai į jus bus žiūrima kaip į asmenį, dirbantį daugiau kaip 6 dienas per mėnesį ir dėl to nebeturintį teisės į Socialinės Apsaugos pensiją.

American Council

M. MAZUTAITIS

Kas gi yra tasai Laosas?

Tarp nepraeinamų džiunglių ir aukštų kalnų vingiuoja viena iš didžiausių Pietryčių Azijos upių — Mekongas. Jis neša savo gelsvus drumzlinus vandenius nuo snieguotųjų rytinio Tibeto viršūnių iki pat Pietų Kinijos jūros. Ilgas ir sunkus šies upės kelias. Jos vagą dažnai perkerta ir aukšti kriokliai, ir akmeningi slenksčiai, tačiau Vandenu motina, kaip ją vadina vietiniai gyventojai, atkakliai veržiasi pirmyn. Mekongo vidurupis vingiuoja per vieną iš mažiausiai pažįstamų kraštų — Laosą.

Truputis iš istorijos

Laosas, arba Patet Lao — Lao šalis, kalnuotas kraštas. Tarp aukštų sunkiai prieinamų kalnagūbrių vingiuoja jo siena su Kinija, Vietnamu, Kambodža. Ir tik Tailandą ir Birmą nuo Laosas skiria Mekongo slėnis, apaugęs tankiais tropikų miškais. Nusidriekusi iš šiaurės vakarų į pietryčius, Laosas valstybė užima 236,8 tūkstančio kvadratinio kilometro plotą, o jame gyvena apie 2,5 milijono žmonių.

Laoso karalystė Lan Čanas (Milijonas Dramblių) viduramžiais buvo vienas Pietryčių Azijos civilizacijos centru. Labiausiai jo kultūra suklestėjo XIII a., valdant imperatoriui Sam-Sen-Tai, kuris visas išsiskyrusias kunigaikštystes sujungė į vieną valstybę, o jos sostinę įkūrė Luang-Prabango mieste. Apie aukštą senąją Laosą kultūra liudija ir dabar išlikę didingi statiniai, architektūros paminklai — Vieng-Čano šventykla, budistų religinės šventovės Vat-Pu, taip pat ir sena Laosas taujų literatūra. Poetų ir rašytojų vardai liko nežinomi. Negai-

lestinga laiko srovė juos ištrynė iš žmonių atminties, o budistų vienuoliai giliai paslėpė juos šventyklų rūsiuose. Didžiuliose Vietnamo rūmuose saugoma daugiau kaip 500 rankraščių, parašytų dar latanijos lapuose. Ir kas žino, kiek jų dar nežinomų slypi kitų šventyklų griuvėsiuose, kurių pilna visoje šalyje.

Dvi krašto sostinės

Rytiniame Mekongo upės krante, toje vietoje, kur įteka Nam-Kano upė, yra Luang-Prabango miestas — antroji Laosos sostinė — karaliaus buveinė. Pagrindinė jo gatvė prasideda ir baigiasi džiunglėse. Centrinėje miesto dalyje virš lūšnų ir sukrypusių namelių iškyla didingi Laosos karaliaus rūmai, tarsi simboliizuodami prabangos ir skurdą kontrastą. Luang-Prabangas išvertus — "Budos karalystė". Iš tiesų, čia labai daug budistų šventyklų, nors aplamai miestas panašesnis į varganą kaimelį, negu į miestą. Mediniai nameliai iškelti ant aukštų polių, tarsi polinės kultūros relikta, kontrastingai derinasi su palmių giraičių aplinka. Nyku čia šiuolaikiais, ir tik turgaus dienomis atgyja miestas, kai į jį suvažiuoja ir maldininkai, ir viso centrinio Laosos gyventojai.

Tikroji Laosos sostinė — Vientianas, nedidelis, apie 30 tūkstančių gyventojų turįs miestukas. Tai "Sandalo medžio tvirtovė", kaip ji vadinama vietos gyventojai. Miestas jau buvo pastatytas 574 mūsų eros metais. Tiksliai nežinia, kas buvo pirmieji jo statytojai. Vientiane išliko daugybė puikių architektūrinių paminklų ansamblių. Ypač įdomus gigantiskas statinys — šven-

tykla Vat-Fu-Keo, pastatyta 1612 m. Ji buvo skirta plačiai žinomai smaragdinės Budos statulai, tačiau jai nebuvo lemta čia stovėti. Neįkainuojamos vertės gryno smaragdo Budos statulą pagrobė Siamo kariuomenė ir išgabeno ją į Bangkoką. Vėliau ji atsidūrė Jungtinėse Valstijose. Taip pasaulinės kultūros vertybės, grobiamos nuo teisėtųjų savininkų, keliauja į svetimų retenybų mėgėjų muziejus.

Laoso gamta

Laose labai daug amžinai žaliuojančių tropikų miškų. Gražu juose. Šviesa sunkiai skverbiasi pro tankią lapiją. Ji žalsva. Gausūs nukritę lapai dengia žemę minkštu kilimu ir sklaidžia malonų jos kvapą. Medžiai milžiniški. Pasiremami išorinėmis šaknimis, jie stiebiais tiesiai į saulės nutviestą skaidrią mėlynę. Čia auga daugiau kaip 2,000 medžių veislių, o įvairių žiedinių augalų žinoma apie 24,000 rūšių.

Iš pirmo žvilgsnio Indokinijos pusiasalio tropikų miškai nustebina savo tuštumu. Ir tik miško pakraščiuose bei kirtimuose, išilgai upių krantų ir miško kelių, visomis vaivorykštės spalvomis spindėdamos, skraido tropikų peteliškės. Tačiau iš tikrųjų gyvūnijos pasaulis labai įvairus ir įdomus. Čia ir žmogbeždžionės — gibbonai, makakos, keletas rūšių pusbeždžionių — lori, gausybė plėšriųjų tigrų, leopardų, dėmėtųjų ir marmurinių panterų, lūšių, palminių vikšelių. Stepėse bėgioja niekur kitur negyvenantieji jaučiai galajai ir bantgaliai. Vietiniai gyventojai juos prijauna ir panaudoja žemės ūkio darbams. Pelkėtose lygumose prie upių ganosi ne-

didelės tamengų, artimų elniams, bandos. Dar metelmoje praeityje Laosas miškai garsėjo dramblių. Juos išnaikino prancūziškieji kolonizatoriai, besivaikydami dramblio kaulo. Retai dabar beaptinkamas šis milžinas.

Baisieji karščiai

Negailestingai kaitina tropikų saulė pusiaudienį. Pranyksta visi šešėliai, kada ji pasiekia zenitą. Žmonės nutraukia darbą, užsidaro visos valstybinės įstaigos ir dauguma parduotuvių, krautuvėlių, gatvės ištuštėja. Miestai ir kaimai pasineria į miegą. Vietiniai gyventojai teisingai sako, kad tai geriausias būdas karščiausiomis dienoms valandoms praleisti. Turtingesnieji gyventojai ir užsieniečiai nuo kankinančio karščio gelbstisi aerokondicionais aparatais. Tačiau išėjus iš tokio kambario, kuriame įrengti šie aparatai, atrodo, jog patekai į karštą išskūrentą pirtį. Mažiausias judesys sukelia prakaito čiurkšles, net miegas neatspalaiduoja nuo fizinio nuovargio jausmo. Ir tik upių bei upelių vėsoma pakrantėse veikia kiek gaivinančiai.

Nuolatinis karštis ir didelė oro drėgmė, sunkios socialinės sąlygos padėdavo plisti ligoms. Dar visai neseniai čia siautėjo pelnių, druginų, raupai, cholera, maras. Tai kolonizatorių palikimas, su kuriuo dabar aktyviai kovojama.

Apie Laosą žmones

Ištrūkęs iš grandinių, išsiliauja Mekongas ir plačias lygumas žemiau Vientiano. Nedidelis, apšepęs garlaivis liūšių, palminių vikšelių, Stepėse bėgioja niekur kitur negyvenantieji jaučiai galajai ir bantgaliai. Vietiniai gyventojai juos prijauna ir panaudoja žemės ūkio darbams. Pelkėtose lygumose prie upių ganosi ne-

pakanka sukaukti garlaivuko sirenai, kaip iš už medžių pabyra pulkai vaikų ir suaugusių. Gal pasirodys koks smalsus turistas, kulonizatoriai, besivaikydami namines audimo stakles, ir būtinai darbo metu, kai vikrios moteriškos rankos audžia išmargintus, raštuotus sampotus ir sampogus — nacionalinius laosiečių apdarus. Skurdus uždarbis! Dingsta horizontas garlaiviuokiams, o jo vietoje prie kranto sustoja valty, ilgos išskaptuotos valty, pa juo dusios nuo laiko ir vandens. Juk upės — tai pagrindinė susisiekimo priemonė. Ilgomis kartimis remdamiesi į dugną, iriasi pasnuogiai žmonės, o jų basos kojos ritmingai muša taktą į valties dugną, taktą, tarsi primenantį rytietišką šokį, retkarčiais pertraukiamą liūdnos, monotoniškos melodijos.

Laose niekuomet nebuvo surašomi gyventojai, ir pateikti duomenys toli gražu nėra tikslūs. Pagrindinę gyventojų masę sudaro laosiečiai, arba lao, kurių yra daugiau kaip 700 tūkstančių. Šiaurinės krašto dalies kalnų slėniuose, esančiuose prie Kinijos, išsimėtyti atskirų genčių kaimeliai. Čia gyvena jao, mjaio, kcha ir kitos gentys. Atskirtos viena nuo kitos gilių kalnų slėnių, šios tautelės ir genės verčiasi žemdirbyste, medžiokle, laukinių vaisyų rinkimu. Iš savo kaimynų kinų jos išmoko austi ir daryti audinius. Jos turi ir abėcėlę iš 36 ženklų ir savą skaičiavimo sistemą. Nereatos ir klajoklių gentys. Jos išlaikiusios pirmąsį bendruomeninį gyvenimo būdą.

Laoso pavergimas

Prancūzų imperialistai užgrobė Laosą 1893 m. Iki antrojo pasaulinio karo Laosas su Vietnamu ir Kambodža sudarė Prancūzijos valdas — Prancūzų Indokiniją. Laosas buvo Prancū-

zijos protektoratu, visa valdžia priklausė rezidentui, kuris diktavo sąlygas tiek vietinei administracijai, tiek ir pačiam karaliui. Nukariautojai užgrobė visas kasyklas ir derlingiausius žemės plotus. Geležies rūda ir auksas, akmenų anglis ir varis, brangakmetiniai ir platina — viskas plaukė į metropoliją, o jėga užverbuotas vietinis jaunimas vilko kolonijinės armijos jungą. Prancūzų imperialistai, pasinaudodami katalikų misijomis, skaldė laosiečių tautą, sėję nesantį tarp Laosos ir kaimyninių valstybių. Tačiau Laosos liaudies jie nenugalėjo. Ji ne kartą kėlė ginklą prieš engėjus, rodė tvirtą valią, siekdami pergalės.

Pasipriešinimas

Pirmasis didelis sukilimas įvyko 1901 m. Jam vadovavo laosiečių tautos didvyris Phock-Ba-Duotas. Ne tik vyrai, bet ir moterys, vaikų ejo vienoje grotėje prieš nukariautojus. Prieš ietis ir bambuko lazdas panaudoti ginklai paskandino sukilimą kraujyje. 1918 metais — liaudies kančių ir kruvinų susirėmimų metais kalnuotuose šalies rajonuose. Boloveno plokščiakalnio kaimai liepsnojo kaip degtųjų dežutės. 1937 metais — nuolatinių sukilimų pradžia. Antrasis pasaulinis karas — nauji okupantai, prieš kuriuos kapituliavo Prancūzija. Japoniška jama žiaurumai nebuvo ribos, tačiau laosiečių kova aštrėjo, įgaudama visuotinį pobūdį.

Kovai ėmė vadovauti princas Sufanuvongas — dvidešimtas ir paskutinis Laosos vicekaraliaus sūnus. Jis ėmė telkti pažangius inteligentus bei nepatenkintus vyriausybės aparato valdininkus kovai už tėvynę laisvę. Taip gimė Patriotų (dabar Neo Lao hak (Tasa 4-tame pusl.)

Iš Brazilijos

Sunku, bet nenusimename

Sao Paulo. — Teisingai sakoma: "Kas nedirba, tas nevalgo". Bet ne visur taip yra. Čia, Brazilijoje, tie, kurie gali sau leisti nedirbti — jie visko turi, o darbininkų gyvenimas sunkus. Taip, batsiuvis — basas, siuvėjas — apiplėšęs, o statybinkas gyvena rūsyje arba iš statybos liekanų sutvortoje būdelyje. Reikia tik įsivaizduoti, kas atsitiktų, jeigu dar čia būtų šaltas oras. Baisu ir pagalvoti! Juk darbininkų butai tokie menki, o uždarbis vis mažėja. Tiesa, paskutiniu metu atlyginimą už darbą truputį padidino, bet už tai 2—3 kartus pakilo maisto kainos. Mums sako, kad taip brangu todėl, jog lyja, viskas supuvo, keliai blogi. O kai nelyja, tai sausa, neužaugo. Vieni žodžiai, visokie ponai ir bankieriai čia yra visų gėrybių valdovai, o liaudžiai vien skurdas ir badas lieka. Ir kuo toliau, tuo blogiau. Šiais metais mato si ypač daug bedarbių (vyrų ir moterų) ties fabriky vartais bestovint, nes ima daugiausia nepilnamečius vaikus, kuriems daug mažiau užta patį darbą moka.

Oi, nelengva lietuviams Brazilijoje gyventi. Kas gali apsktyti, kiek mūsų žmonės privargo ir priken-tėjo dvaruose, kavos plantacijose, kiek jų žuvo laiko krizės metais. Po visą Braziliją išbarstyti jų kaulai, ir niekas jų pavardžių nežino. Vienas po kito palieka ši pasaulį ir dabar Sao Paulo gyvenantieji draugai. Daugelis jų yra daug pasidarbavę savo tautiečiams, ilgus metus vargę, o paskutiniam poilsui vietos jiems nebėra. Neturime lietuvišku kapinių, nes žemės šmotelį užpirkti — tūkstančiai kruzeių kainuoja. Žinoma, kitas reikalas turuolių šeimoms. Joms yra Sao Paule gražios kapinaitės, ir ten kiekvienam turūni vis paminklas pastatytas. Tai už mūsų darbininkų uždirbtus pinigų. Tokia jau čia tvarka. Ja, žinoma, visi ponai, jų tarpe ir lietuviškiai, patenkinti. Visokie šeškai, ragžaižskai, bružikai labai norėtų ir Lietuvą panašiai tvarkyti. Iš kailio neriasi, bet nieko padaryti negali ir niekad negalės.

Ilgai jie tautiečius apgaudinėja, labai ilgai. Meluoja, sukčiauja, veidmainiauja. Bet jau ir tie, kurie jais anksčiau tikėjo ir jų klausė, gerai mato, ką nori išlaisvinti šitie "laisvintojai". Pereitais metais dar susirinko būrelis lietuvių į jų šauktą suėjimą "Municipal" teatre, o šiemet jau ir to mažo būrelio nesusidarytų, nes dabar daugeliui paaiškėjo jų melai. Dori lietuviai — darbo žmonės, nenusimena ir, žinoma, jiems nepritaria, nes ne mūsų, darbininkų sunkus gyvenimas šitiems ponams rūpi.

G. S.

FILOMENA ISMETE

IS ŠVENTŲJŲ
Roma.—Vatikano Šventoji Kongregacija išmetė iš "šventųjų" tarpo Filomeną, kuri katalikiškos bažnyčios "šventąja" buvo laikoma virš 200 metų. Po to išmetė ir jos statulą. Popiežius Jonas XXIII sako, kad moterys, krikštytos Filomenos vardu, gali nėsirūpinti, nes galima krikštytis ir ne "šventųjų" vardais.

3 p.—Laisvė (Liberty)—Penkt., baland. (April) 28, 1961

K. SAJA

VAISTAI NUO STRAZDANŲ

Apsakymas
(Tąsa)

Provizorius pagalvojė, dar sykį paklausinėjo, kaip teta alsuoja, kada labiau kosi, ir pagaliau sutiko: —Tegul pamėgina. Vienas pakelis nepakenks, o toliau pažūrėsim. Rasutė, atnešk kopetėles.

Rasutė... Taip man patiko šis vardas! Norėčiau ir aš kada nors garsiai pasaukti — Rasute! Rasute! —Tuojau, — atsiliopė. — Einu!

Ji, matyt, greitį mame kambaryje šukavo plaukus, nes išbėgo palaidomis kasomis, kaip kokia karalaitė. Rodos, ir vaistinė šviesinė pasidarė. Linktelėjo man, kaip visada, ir užlipo kopetėlėmis prie lentynos.

Moterys, pavydziai žiūrėdamos į ją, ėmė tarpusavyje šnibždėti.

—Ar čia tokia jauna duklė, ar samdyta? — paklausė ta, kuriai reikėjo „švento Juozapo vandens.“

Storulė prisikišusi pakūždėjo kažin ką svarbaus ir netikėto, nes anoji dar labiau sužiūrėjo į mergaitę.

—Negali būti, nepanašai...

—Nagi, žiūrėk, — tikino ta, kuriai skaudėjo dantį. —Ir plaukai, ir akys... Pati tikroji strazdanota žydė. Vaistininkas jos nė į miestelį neišleidžia — bijo. Jeigu gestapas sužinotų, abiem kaput.

—Tššš...—sudraudė antroji, pabūgusi, kad pati Rasutė neišgirstų, ir tyčia garsiai paklausė: —Tai kaip, ar dar ilgai reiks laukti?

—Verda, — atsiliopė Rasutė ir dingio savo kambaryje.

Aš norėjau dar palaukti, dar sykį pažvelgti į ją, bet Narmantas suvyniojęs padavė tabaką, pamokė, kaip jį reiks rūkyti, ir draugiškai pasakė „ligi pasimtymo.“

Rasutė — žydaitė. Nežinau, kodėl staiga ji pasidarė man tokia artima ir miela. Jos tėvus tikriausiai sušaudė fašistai, ir mudu abu — našlaičiai... Gal todėl?

Koks nelabasis tas bobas traukia už liežuvio? Nors dančiui geliant užsičiauptų. O jeigu aš būčiau koksai šuo, fašistų pakalikas, kas tada? Kodėl mes, vyrai, mokame tylėti? Aš irgi žinau, kad pas Milašų slapstosi baltarusis Lionka. Jį vežė į Vokietiją, o jis pabėgo ir gyvena sau pas neturtingą žmogų. Gydo išnirusią koją ir mokosi lietuvių kalbos. Kai tik išgis ir kai Feliksas pritaitys mano šautuvui buožę, Lionka išeis ieškoti partizanų. Jis yra prisiekęs atkeršyti vokiečiams už savo mamą, brolių ir sesutę. Lionka yra buvęs pionierius, o dabar jau laiko save komjaunuoliu.

Kad Rasutė numanytų, kiek aš daug žinau, ji manęs taip nebijotų. Jeigu bėda, mudu su Lionka ir jai dar kokį prieglobstį surastume. Kitą kartą, kai nueisiu vaistų, reikės ją būtinau perspėti. Geriausia būtų paduoti jai laiškėlį: „Rasute, būk atsargi. Žmonės apie tave visai šneka... O manęs nebijok. Aš esu tavo draugas. Mano vardas Kazys. Žinau labai gerą vaistą nuo strazdanų. Kaip mums susitikti? Parašyk atsakymą, o mano laišką sudeginok.“ Stai šitaip—pa-

rašysiu ir paduosiu Rasutei. Jeigu tetai tabakas patiks, kiek čia truks išrūkyti. Pasakysiu jai, kad čia visų geriausias, visų patikimiausias vaistas — tabakas nuo bronchito! O rytoj pats padirbsiu pypkę. Rūkomojo popieriaus dabar nė užsimušęs nerasi, o Narmantas sako, kad laikraštis negerai...

Mano klumpės, apkiubosios moliu, pasidarė sunkios kaip trinkos, o aš einu einu, užmiršęs ir kelio sušikstymą, ir sūrį, kurį jau seniai turėjau sukrumsti. Reikia dar užbėgti pas Feliksą dėl šautuvo, bet antai kažkas atsivelka. Kol praeis, palauksiu už krūmo. Niekas neturi žinoti, kad aš susitikinėju su Feliksu.

Iš teisybės šautuvas mano. Praėjus frontui, aš buvau radęs net porą. Vienas jau apdegęs, o kitas dar naujas, tik buožę sutrupinta. Išpiečiau abudu taukais ir įkišau į šiaudinį stogą—gal kada prireiks... Lionka pamatęs iš džiaugsmo taip sudavė per petį, kad man net kepurė nuo galvos nukrito. Trach-trach — paspragino užraktą:

—Bravo. Vyrai! Šitas geras, o aną gali mesti per stogą. Bet kas dabar tą buožę padarys? Sugalvojome paprašyti Feliksą. Jo tėvas meistras, turi gero medžio, įrankius, varstotą. O ir Feliksas antai kokias gražias kultuves padaro. Jis tik atrodo toks lyg sudurstytas, ir pasižiūrėjęs kaip kerpė. Feliksas sumanus, jis niekada neišplepės, ko nereikia.

Iėjau į kiemą, apsidariau — šuo prižiūtas, o Fel-

liksas su tėvu daržinėje naujas akėčias dirba. —Labą dieną! — pasisveikinau garsiai.

—Labas, jeigu nemeluoji,—suktai atsiliopė meistras.

Klumpė, per purvyną beinant, suskilo, — sakau. —Gal tu, Feliksai, koki vielos galiuką surasi?

—Pasiieškok pats, — vėl atsakė tėvas. — Matai kad jis neturi laiko.

Kaip čia man tą Feliksą išklubinti, galvojau, ieškodamas daržinėje vielos. —Reikia matyti, kad jis nori man kažką pasakyti, bet negali atitraukti nuo akėčių.

—Ir dar,—sakau,—norėjau pasiskolinti gero medžio pypkę. Štai tetai tokio rūkomo vaisto nešiu, — išė-praeis, palauksiu už krūmo. Niekas neturi žinoti, kad aš susitikinėju su Feliksu.

—Noo! — susidomėjo meistras ir ėmė iš visų pušių uostyti pakelį. —Reikės ir man užėjus kokį dūmą užpūsti.

O Feliksas tuo tarpu man tyliai sušnabzdėjo:

—Sekmadienį, saulei nusileidus, ateik už daržinės...

Meistras man davė tokio kieto medžio, jog aš, jį beskačiuodamas, ir peilį nulaiziau. Pypkę išėjo didelę ir nelabai daili. Teta rūkė, kosėjo, juokino visus ir pati juokėsi.

—Dūmai rūksta — nieko netrūksta...

Stambiai supiaustytos žolės, panašios į bulvienujus, pypkėje spragsėjo tartum kanapės keptuvėje, o o tirštas dūmas maloniai šildė krūtinę.

Nežinau, ar nuo tabako, ar nuo juoko teta pasidarė žvalesnė, sakė, kad jai lengviau atsikosėti, naktimis nebe taip garsiai karkuodavo.

Sekmadienį, kai tik sau-

lėlė nugrimzdė už miškų į minkštą debesį, aš prisilinau prie meistro namų. Feliksas, kaip buvo sakęs, jau laukė už daržinės. Mažai tešnekėdamas, jį nusivedė mane į kalnelį, kur buvo laidojamos buļvės.

—Išardykime ir neškime po dalį, — pasiūliau Feliksui. — Vamzdį atskirai, buožę atskirai. Nuvilksime ligi pakaruoklio pušies ir sušausime kiškiais.

—Ne, vyruti, buožės taip lengvai nenuimsi, — atsakė Feliksas.—Žiedus kalte užkalniau — šventa.

—Tai kaip mes jį nunešim?

—Tu neši, ne aš...

Aš pajutau pernelyg didelę atsakomybę. Tačiau Feliksas tik gąsdino mane. Jis vienas iš anksto apgalvojo: šautuvas buvo sumaniai aprištas ruginiais šiaudais ir atrodė lyg paprastas ilginis pėdas. Pasiikišai po pažastim ir nešk... Bet pabandžius kulelį pasirodė per sunkus.

—Eė... — papeikė Feliksas.—Taip kiekvienas kvailys pastebės. Nieko be manęs, matyt, neišeis. Neškim.

—Klausau! — kariškai kaukštelėjau klumpėmis ir, timpltelėjęs kelnes, leidausi į žygį.

Pakeliui pastvėriau gerą lazda, kad būtų drąsiau, ir prisiderinau prie plataus Felikso žingsnio. Aš siūliau eiti per laukus ir krūmus, o Feliksas tikino, kad keliuku geriau:

—Laukuose dar šlapia, ligi vidurnakčio lampotum. O jei dar kas pamatytų, iš karto pajustų, kad mes kažko bijom. Drožk tiesiai ir nesidairyk!

Ilgą laiką ėjome susikaupę. Sutikome moterį, kuri, kažko ašarodama, pustekinė pasuko į seniuo kiemą. Pavijome dvi mergytes — jos nešė puskepaliduos ir čiaušė dėdamos lauzę po gabalėlių. Mergytės pasilikė toli. Paskui nūdarėjo susivėlinęs vežimas, ir nė vienas iš jų sutiktųjų nė nepažvelgė į mus.

Staiga prie kryžkelės pamatėme stoviniuojančius du vyrus. Vienas buvo jaunas, puošnus ir turėjo dviratį. Iš pradžių manėme, kad koksai policininkas: dviratis blizga, aulai blizga, vokiška kepurė. Antrasis, paprastas žmogelis, kažką paaiškino dviratininkui, pagūžėjojo pečiais ir nužingsniavo, klepsėdamas klumpėmis. O anas sužiūrėjo į mus ir laukė, kol prieisime arčiau.

—Čia toks Tekorius, — sušnibzdėjo Feliksas. — Tėvas — padlaižys, žydų nau-dos prisiplėšęs.

—Ko jam reikia iš mūsų?

—O iš kur aš žinau... Einu, atsilikęs per žings-

PIRMI DAIGAI

Nušluotas sniegas, išvystas šaltis, — Dalgams iš miego Jau metas keltis!

Pradžioj saulutė Iš savo sosto Žemelę purią švelniai paglosto.

Po to ji siunčia Vakari vėją, Kuris atlėkęs Daigus išpėja:

—Tuoį pirmo šilto Lietaus sulauksit, Juo nusiprausę, Linksmi sau augsit.

Dun-dun padangė Griautinis dunda, — Pirmi daigeliai Jau bunda, bunda!

P. Kondratas

(Iš "Pionieriaus")

nį, ir matau, kad Feliksui įsmilko ranka. Ilginių pėdelis neatrodo toks lengvas, kaip anksčiau, bet išlėtis nebuvo kada. Anas neiškentęs jau atsivaro dviratį prie mūsų.

—Ei, buožgalviai, kur velkate šiaudus?

—Namo, — atsakė Feliksas.

—Ar nepaklydai? Juk tavo namai nė toje pusėje.

—Bet mano šitoje, — pakakiau netvirtu balsu.

—Gal žinote, kas čia turi šnapso?

—Nežinom, — trumpai atšovė Feliksas ir jau norėjo žengti, tačiau tas nelabasis stvėrė už ilginių: —Palauk!

—Ko?

Aš visas ūmai nustėrau: prasiškyrus šiaudams, pasirodė juodas vamzdžio galas. Jis beveik lietė Tekorius pirštus. Jeigu Feliksas netyčia sujudėtų!..

Bet Feliksas šalčiausiai stovėjo ir vaipėsi.

—Žinot, bet nesakot, rūpiuokai.

—Nežinom, — pakartojo Feliksas, mėgdžiodamas Tekorius grimasą. Jis galvojo — jeigu Tekorius supykęs užsimotų pliaukštelti per žandą, jo ranka paleistų ilginius, ir šautuvas būtų išgelbėtas.

—Nesivaipyk, gausi per snukį! — pagrasino Tekorius.

—Tik pamėgink!

Tas gyvulys apsidairė ir taip rėžė Feliksui per veidą, jog tas křisdamas net žnegtelėjo. Ilginių pėdelis išprūdo iš rankų ir įtartinai subarskėjo į akmenį. Feliksas greitai pakėlė galvą, patraukė išdriksį pėdą po savim, tačiau Tekorius spėjo pamatyti. Paskubom paguldęs dviratį, jis vėl pripuolė prie Felikso ir ėmė jį spardyti

—Stok! Atiduok šautuvą!

Iš pradžių virpėjau, sukaustytas įnirio ir baimės, bet staiga pajutau savo rankoje lazda. Ko aš taip ilgai žiopsau? Užsimojau ir iš visų jėgų kirtau Tekoriui per kuprą. Tas suurz-

gė ir išsišiepęs puolė mane. Besigindamas dar sykį uždaviau per šoną. Jis ėmė dairytis akmens. Sviedė, bet nepataikė. Tuo tarpu atsistojo ir Feliksas, iš nosies varvindamas kraują. Tekorius prišokęs vėl įkibo į šautuvą.

—Nepabėgsi, suski, nepabėgsi!

Aš dar kartą šeriau su lazda ir, matyt, pataikiau per sprandą. Tekorius sušvyravo ir apkvaitęs atsirėmė į pakelės gluosnį.

Mudu stvėrėme šautuvą ir, persiritę per griovį, paknopstom nudūmėme tiesiai į laukus. Ausyse dar skambėjo Tekorius grasinimas: —Supūsit kalėjime, žalčiai...

Uždusę sustojome pakrūmėje. Feliksas balutėje nusiplovė veidą ir, susukęs grįžtė, surišo išsklaidytus šiaudus.

—Kas dabar bus, Feliksai?

—Kas dabar bus?..

—Nežinau, — nelinksmi atsakė Feliksas. — Jeigu jis mane pažino, gali blogai baigtis.

—Taip... Dabar tai prasišė, — atsidusau.

Taip gėlė širdį, taip virpėjo rankos, kad ir zuikiu būčiau tiesėkė. Tačiau Lionkos ilgai šaukti nereiškė. Pasakėme jam viską, kaip buvo. Lionka tylėjo ir apžiūrinėjo šautuvą. Paskui pagyrė Feliksą — buožė buvo padaryta puikiai.

O ypač jis bravo buvo vyras už tai, kad neįdavė ginklo Tekoriui.

(Bus daugiau)

Kaip liet. "vaduotojai" veikia Australijoje

Gruodžio pabaigoje į Sidnėjų suvažiavo vadina-mos krašto tarybos "atstovai" — seno raugo tautininkai iš Melburno, Adelaidės ir t.t. Šie ponai tarėsi, kaip toliau mulkinti ir apgaudinėti lietuviškas Australijoje. Tris dienas jie čia plūksė, riejosi, pylė vieni ant kitų pamazgas, visa tai vadindami "demokratija". Trečią dieną jie taip pavargo, kad jų smeganyse kildavo viena už kitą kvailesnės mintys. O vienas net iki to nusišnekėjo, kad pasiūlė lietuviškas mokyklas pakviesti australus kunigus vaikų mokyti.

Korespondentas, stebėjęs šią, mandagiai tariant, keistąką sueigą, įsitikino, jog visi šie atstovai su savo "skalikai" suvažiavo čia vien senų autų skalbti. Australijos kunigų sekretorius kun. P. Butkus net "palaiminimą" raštu atsuntė, o kun. P. Bačinskas pasakė susirinkusiems pamokslą, kurį, pririšęs prie stulpo viela, net "užrekordavo". Vėliau kun. P. Bačinskas nusinešė savo instrumentą į salę "atstovų" kalboms "užrekorduoti". Bet ir to jam buvo maža, nes kai tik susirinkdavo keli žmonės pasikalbėti, kunigėlis atskuba ir tuoj aparatą pasta-to. Todėl kilo net įtarimas, kad jis šnipinėja.

Na, pakaks apie visą šitą jomarką. Gaila tik, kad mūsų tautiečių tarpe dar vis nestinga naivių žmonių. Priesingu atveju, jie jau seniai būtų supratę, kad už jų suaukotus "lietuviškas labai šilingus "atstovai" neblogai leidžia laiką.

Stebėtojas

Lisabonas. — Portugalija uždraudė negrams Angolėje po 8 val. vakaro pasirodyti gatvėje.

Kas gi yra tasai Laosas?

(Tąsa iš 3-čio pusl.)

sato) partija, kuri sukėlė liaudį į kovą prieš naujuosius okupantus ir jų talkininkus.

1945 m., sutriuškinus hitlerinę Vokietiją, Tarybinė Armija stėjo į kovą prieš militaristinę Japoniją. Į kovą prieš įsibrovėlius sukiilo ir Indokinijos tautos. Patriotų partijos vadovai, sukiulo visų Laosu provincijų centrų gyventojai. Liaudis atėmė iš okupantų valdžios vairą. Laikiniosios vyriausybės ministrų pirmininku tapo vyriausiasis Sufanuvongas brolis Petsaratas. Sufanuvongui buvo patikėtos užsienio reikalų ministro, gynybos ministro ir ginkluotųjų pajėgų vado pareigos.

1945 m. spalio 12 d. revoliucinė vyriausybė pasiskelbė visišką Laosu nepriklausomybę.

Nauji užpuolimai

Neilgai tegyveno demokratinis, nepriklausomas Laosas. Atkutę prancūziškieji kolonizatoriai vėl užpuolė Indokiniją. Kraujas pasruvo Laosu žeme, tūks-atnėčiai nekaltų aukų krito nuo bombų skeveldrų ir švi-no lietaus. 1946 m. kovo mėnesį Takeko provincijoje įsiliepsnojo lemiamos kautynės. Laosu kariuomenėi betarpiškai vadovavo pats princas Sufanuvongas, ir jį narsiai priešinosi grobikams. Tačiau buvo įveikti. Sufanuvongą, mūšyje sunkiai sužeistą, draugai

perkėlė per Mekongo upę į Tailando teritoriją. Į Tailandą atsitraukė ir kiti Laikiniosios vyriausybės nariai.

Sufanuvongas į Laosą grįžo 1950 m. Džiunglėse slapta susitikio visų šalies tautų atstovai. Buvo sukurta pagrindinis nacionalinis frontas — Neo Lao Itsala — ir nelegali vyriausybė. Sufanuvongas buvo išrinktas Fronto pirmininku ir Nacionalinio pasipriešinimo vyriausybės vadovu. Laosu buvo sukurta ginkluotųjų pajėgų, kurios stėjo į atvirą kovą prieš kolonizatorius. Jos savo veiksmus derino su Vietnamo Liaudies armijos ir Kambodžos vadavimo dali-nių veiksmais.

Amerikos įsikišimas

Šalyje buvo dvi vyriausybės — karališkoji ir pagrindinė, kuriai vadovavo princas Sufanuvongas. Kai Ženevos konferencijoje Indokinijos klausimu Laosas buvo pripažintas nepriklausomu kraštu, tuojau prasi-dėjo derybos tarp tuometinio karališkosios vyriausybės vadovo Suvanos Fumos ir princas Sufanuvongas. Jos būtų pasibaigusios sėkmingai, jei ne Vašingtono intrigos, dėl kurių Sufana Fuma buvo priverstas atsi-statyti. Šalyje įsiliepsnojo pilietinis karas. 1956 m., grįžęs į premjero postą, Suvana Fuma atnaujino derybas su Patet Lao, o 1957 m. buvo sudaryta koalicinė vyriausybė.

1958 m. dėl nesiliaujančių Vašingtono intrigų Suvana Fuma vėl buvo priverstas atsistatdyti. Vėlesnieji Laosu vadovai, vykdydami reakcingą politiką, ėmėsi teroro prieš nacionalinės vienybės ir neutraliteto šalininkus. Princas Sufanuvongas ir artimiausi jo kovos draugai buvo uždaryti į koncentracijos stovyklą.

Ypatingai savo reakcingumu pasižymėjo Tao Som-sanito vyriausybė, kuri 1960 m. balandžio mėnesį, amerikiečiams padėdant, pasiglemžė valdžią ir kurios faktiniu diktatoriumi buvo karo ministras Fumis Nosavanas—Vašingtono samdinys. Jis ėmė pulti Patet Lao dalinius, terorizuoti Neo Lao hak sato partijos narius, ruošėsi nužudyti princą Sufanuvongą. Nuo mirties princą išgelbėjo protestai. O 1960 m. gegužės mėnesį jis pabėgo iš kalėjimo.

Užsienio politikoje Som-sanito - Nosavano vyriausybė vergiškai vykdė Vašingtono direktyvas. Pentagonas paverė savo kariniais placdarmiais Pietų Vietnamą ir Tailandą. Dabar jis norėtų tokiu pat placdarmu paversti ir Laosą, per jį anuos savo placdarmus sujungti į vientisą grandinę provokacijoms ir ardomajai veiklai prieš socialistines ir neutralias šalis. Laosu domėsi ir Wallstryto magnatai, kuriuos vilioja šio krašto turtai.

Triuškinantį smūgį jan-

kių planams Laosu smogė kapitono Kongo Le organizuotas 1960 m. rugpiučio 9 d. perversmas, pašalinęs Vašingtono tarnų kliką ir gražinęs prie valdžios vairo princą Suvaną Fumą. Pentagono auklėtinis, "rinktinis" karininkas, parašutininkų bataliono vadas, dalyvavęs operacijoje prieš Patet Lao, gaumantis slidžių algą, padarė tokią staigmeną.

Kongą Le parėmė visa laosiečių tauta, visa armija. Nacionalinė santauka, neu-tralumas, nepriklausomybė ir draugystė su visais kraštais — šie kapitono Kongo Le teiginiai tapo naujos vyriausybės, besiremiančios liaudies masėmis, vidaus ir užsienio politikos pagrindais.

Persvermui nepritarė ištikimas Vašingtono tarnas generolas Fumis Nosavanas. Neradęs atramos šalies viduje, maištą prieš naująją vyriausybę jis organizavo Tailando teritorijoje. Pentagonas jį aprūpino moderniais ginklais, nusamdė galvažudžius. O išdavikas nevykėlis princas Buna Uma gerai tik į apsišaukėlių vyriausybės vadeivą.

Tačiau visas užjūrio imperialistų, Seato bloko šalių ir kitų marionečių pastangos sugniuždyti patriotines Laosu jėgas — bergždžios. Rūsčios kovos ugnyje stiprėja patriotinių krašto jėgų vienybė ir ryžtas nugalėti priešą, apginti savo tėvynės laisvę, savarankiškumą, neutralitetą.

(Iš "Mokslas ir gyvenimas")

Besilankant Tarybų Lietuvos turistams JAV, keletas jų buvo užėję pas R. ir E. Mizarus. Nuotraukoje: I. Mizarienė, rašytojas M. Sluckis, ekonomistas K. Meškauskas ir R. Mizara.

4 p.—Laisvė (Liberty)—Penkt., baland. (April) 28, 1961

Aido choro operetė

Operetė "Zaporožietis už Dunojaus" jau atėjo

Choras dėjo daug patangų pasiruošti šiam garbingam įvykiui. Visą žiemą darbuotasi, kad gerai, pilnai susimokyti. Aš tikiu, kad buvo tai padaryta.

I veikimą yra sukoncentruotos geriausios jėgos solistų, aktorių. Būtinai reikia paminėti juos: Nelė Ventienė, Augustinas Iešmanta, Al. Velička, T. Kaščiūcas, Elena Brazauskienė, J. Juška. Tai jėgos, pasirengusios atlikti visą veiklą, visus įžymiuosius vaidmenis, vadovystėje M. Stensler, kuri labai daug triūso paaukojo.

Operetėje yra daug gražių dainų solistams ir chorui.

Choriečiai kviečia visus lietuvius dalyvauti ir parsinešti gražius, malonius įspūdžius iš operetės.

Iš tolimesnių kolonijų choro draugai rėmėjai tikrai bus. Chorietėi laukia daug svečių.

Meną visi mylime, todėl ir paremkime jį, praleiskime popietę meniniame parengime su Aido choru. Paremsite chorą materialiai ir moraliai, suteiksite jam progą ir toliau vykdyti gražų garbingą darbą.

Operetė bus statoma balandžio 30 d., Schwaben Hall, 474 Knickerbocker Ave., Brooklyn, N. Y. Vaidinimo pradžia 4 val. (naujuoju laiku).

Choro korespondentas
V. Kazlauskas

Lietuviškos naujienos

Rašo A. Zienius

O kodėl ne Lietuvon?

Clevelando "Dirvoj" koks "Vokietijoje studijuojas" Amerikos lietuvių kviečia sprukti iš Amerikos fabričių ir bandyti gauti aukštąjį mokslą Vokietijoje, kur jis esąs priinamesnis nei Jungtinėse Valstijose.

Paskaičius tai, negali rasti priežasties, kodėl Amerikos lietuviams abiturientams nesudaro mokyklų studijoms tėvynėje, kur jie ne tik galėtų studijuoti, gauti profesionalinį pasirengimą, bet gal ir susirasti lietuvių gyvenimo draugą ar draugę. Tik apsidairykite, kiek lietuviškumo beliko mišriosiose šeimose tų lietuvių, kurie studijavo Vokietijoje ir vedė svetimtautes.

Rašo apie lietuvių Leningrade

"The New York Times" korespondentas iš Leningrado kovo 25 d. rašė, kad vienintelės katalikų bažnytelės Leningrade klebonas tebėra Juozas Kazlas. Jis išsilaiko iš aukų ir svetimtautiui žurnalistui užtikrinu, kad nei jis kam daro rūpesčio, nei valdžia jį "baderuoja".

Nori draugysėtės (Iš laiško)

"...Kiek suprantu klausimas yra keliamas, ar turime geruoju sugyventi su lietuviais Lietuvoje? Ar galime su jais susirašinėti, susitikti jiems atvykus čia? Toks Janulis "Drauge", kaip ir daugelis kitų jam panašių, niekad iš klausimą neatsako, bet tuojau švaistosi "partizanais", "iš-tremtaisiais", "svetimu krauju" ir "ašaromis". Visi mes mylime tėvynę ir savo brolius, tik bėda, kad vienai mano, kad tik jie žino, kaip ir kada mylėti... Lietuvos žmonės, kad ir komunistai, pagaliau net rusų tauta, nėra kalti dėl jau sušaudyto Berijos teroro... Daugumas jų šiandieninėje Lietuvoje tada tebebuvo vaikais. Negalim visų ir krūvą sujaukti, visų kartu kaltinti. Reikia saiką žinoti.

Brangioji, gal nustebsi, kad jau man nusibodo ir dargi labai slegia širdį tas nuolatinis mūsų pačių lietuvių peikimas Lietuvos gyvenimo ir ieškojimas savo tėvynėje vien tik blogumu. Kartas nuo karto galėtų katarsis ir gero pamatyti. Ir knygų gražių ir taip gausiai išleidžia, ir kūrėjai dirba su tokia užsidegimu.

Inžinierius A. Semėnas iš Čikagos skatina lietuvius plačiau naudoti taperekordus, kuriuos Lietuvoje vadina magnetofonais. Tai esanti puiki mokymosi priemonė — kada mokytojai ir mokiniai gali lengvai patikrinti savo diktą. Amerikoj mokyklose vis plačiau naudojamos įrengtos specialios mokytojų pamokos, dažnai dar pajaviriant mokyklos televizijos laidomis. Nepaprastai palengvina kalbų mokymąsi, padeda skambinant pianinu. Padeda mokiniui išmokti išsireikšti trumpai ir aiškiai. Vyresniems žmonėms padeda be ilgesnių pastangų užrekoruoti savo jau nystės atsiminimus, jei jie nori palikti juos savo vaikams. Taperekordai yra puiki priemonė protokoluoti svarbiems posėdžiams, sutapant sekretoriaus laiką ir turint tikrą liudymą.

Pasinaudojant šita suvestija tikimasi, kad keliautojai parsivežs iš Lietuvos eilę pasikalbėjimų su žymesniais lietuvių kultūrininkais.

Ruoškmės Gegužės Pirmajai minėti

"Lisvėje" jau buvo rašyta, kad šių metų Gegužės Pirmoji bus Niujorko darbininkų atžymėta masiniu mitingu, kuris įvyks pirmadienį, gegužės 1 d., 4 val. popiet Washington Square, Manhattane. Mitingą šaukia specialus komitetas, kurį sudarė Niujorko miesto darbininkų organizacijos.

Kaip žinoma, per ilgus metus Niujorko darbininkai savo klasės kovos šven-

tę Gegužės Pirmąją minėdavo Union aikštėje, bet miesto valdžia prieš keletą metų tą vietą gegužės 1 d. atidavė biznieriams, kad jų pasamdyti agentai iš ten pulstų, juodintų pažangųjį darbininkų judėjimą.

Washingtono aikštė yra ties pietiniu Penktosios Avenue galu.

Mitinge bus įžymių kalbėtojų ir meninė programa. Jis tęsis iki 8 val. vakaro.

Operetės "Zaporožietis" jaunieji ilgisi meilės ir tėvynės

Nėra operetės, kad neturėtų romantiškų momentų. Aido choro naujoji operetė "Zaporožietis už Dunojaus" romantiškas roles vaidina Elena Brazauskienė, našlaitis OKSANOS, o Alex Velička jos mylimojo ANDRIAUS.

Andrius perplaukia Dunojaus upę, kad pasimatyt su Oksana ir su ja slapta išbėgt atgal į Ukrainą. Jų

žiečius — taipgi ir nusikaltėlius jaunuolius. Bet Karasius dar taip greit neduoda savo palaiminimo sužadėtuotiniams, nes jis neužga-nėdintas, kad jie pirmiausia nepraeis jo leidimo mylėtis. Betgi, visos zoporožietės maldauja jį, kad pasigailėtų jų šiuo džiaugsmingu momentu, kada jau visi ruošiasi grįžti į gimtąją šalį.

Elena Brazauskienė
Oksana

susitikimo meilės duetas yra vienas iš gražiausių muzikaliųjų kavalkų šioji operetėje — o dainų yra 15.

— Andrius dainuoja:

Oi lakštute mano miela, Laime džiaugiasi širdis, Amžinai tave mylėsiu; Mus išskirs tikrai mirtis. Andrius ir Oksana — turkų kariškių sugriebti nelaisvėn ir, pančiai su-rakinti, atgabenti atgal į kaimą. Jų troškimas išsilaivinti, pasirodo, neišpildys, jiems gresia mirtis. Galų gale išsiaiškina, kad sultonas, paklauses kazoko Karasiaus (Oksanos globėjo) išlaisvina visus zaporo-

Aleksandras Velička
Andrius

— Choras dainuoja: Ten už tykiojo Dunojaus Traukia, veržiasi širdis, Ten palaimintasis rojus, Ten brangi tėvų šalis. Tai jau paslėptinis kvietimas į Aido choro pastatymą operetės "Zaporožietis už Dunojaus", nes jau ši sekmdienį, balandžio 30, Schwaben salėje, 474 Knickerbocker Ave., Brooklyn, 3:30 val. pakilusi užuolaida atidengs šį pastatymą. Nepavėluokite!

Prašome visus atsiminti, jog vaidinimas prasidės naujuoju laiku ("daylight saving time"). Aidieta

Ką darys miesto majoras Wagneris?

Ateinantį rudinį rinkime naują miesto valdžią. O joje svarbiausia vieta priklauso majorui. Jau seniai politikieriai spekuliuoja apie tai, ką darys dabartinis majoras Robert Wagneris? Visokių kalbų yra. Jo susirgimas ir operacija davė pamato kalboms, kad Wagneris nepakankamai naujam trečiam terminui. Buvo sakoma, kad demokratai jau ieško naujo kandidato. Be to, kaip žinia, prieš majorą smarkiai kovoja Tammany Hall kilios lyderis Carmen De Sapio.

Šiomis dienomis majoras atostogavo Floridoje, taisė savo sveikatą. Sugrįžęs džiaugiasi, kad operacija gerai pavyko ir kad jis dabar jaučiasi "kaip naujas". Aišku, tuojau buvo klausiamas, ar jau jis apsisprendė, ką jis darys su rinkimais: kandidatuos naujam terminui, ar užleis vietą kitam?

Wagnerio atsakymas neaiškus. Jis sakė, kad jis

Iškilmingai buvo pagerbtas Leonas Prūseika

Mirusiojo Leono Prūseikos idėjos draugai ir bičiuliai praėjusį sekmdienį susirinko Schwaben salėn, Brooklyne, į gedulo mitingą atiduoti jam paskutinę pagarbą.

Diena buvo saulėta, graži, kaip kovo 29-oji, kurią Leono Prūseikos palaikai buvo palaidoti Chicago's Lietuvių tautinėse kapinėse.

Iėję į salę, žmonės tuojau pajuto kitokią aplinką negu šiaip sau atėję į prakalbas. Jie matė ant estrados didžiulį Leono Prūseikos portretą, aplink kurį, tarsi rėmai, buvo apvesta graži lietuviška juosta. Žemiau buvo raudonų juodų kaspinių liudėsio ženklas. O greta portreto, ant stalo — raudonu rožių puokštė. Visa tai sudarė kuklų, bet labai gražų ir reikšmingą vaizdą.

L. Prūseika stebėjo įėjusiuosius, o pastarieji — jį.

Portretą piešė dailininkas Robertas Feiferis. Tai jo pagarbos ir meilės išreiškimas įžymiajam Amerikos lietuvių visuomenininkui, žurnalistui ir rašytojui. Portretas bus prėmin-tas ir kabos "Laisvės" salėje, kaip simbolis, kad Leonas Prūseika, pradėjęs savo gyvenimą Amerikoje prieš arti 50 metų su "Laisve", su "Laisve" ir laisviečiais jis ir tebegyvena.

Gedulo mitingo programa prasideda.

Pirmutinė kalba Ieva Mizarienė. Ji, kaip įdagimė, aiškina, kokius poveikius L. Prūseika atliko jos ir kitų jaunų žmonių gyvenime, juos šviečiant ir traukiant į pažangųjį lietuvių judėjimą. Baigdamas savo neilgą kalbą, Mizarienė perskaito jausmingą Jono Kaškaitės eilėraštį, paaugotą L. Prūseikai prieš keletą metų.

Nastė Buknienė skaito L. Prūseikos pluoštelį atsiminimų, kurie tilpo "Laisvėje" 1915 metais. "Tai buvo seniai, seniai..." rašė L. Prūseika apie savo jaunąs dienas, apie gimnazijos laikus, apie tai, ką jis tuomet svajojo, kaip žūrėjo į gyvenimą. Dalykas parašytas nepaprastai meistriskai; tai poezija prozoje. Jai skaitant, kai kurių klausytojų skruostais ašaros vilgė.

Pranas Buknys pasakoja apie savo pirmą susitikimą su Leonu. Tai buvo 1912 metų pradžioje South Bostone. Prūseika tik ką buvo pradėjęs redaguoti "Laisvę", o Buknys tuomet "Laisvę" užsakinėjo žmonėms. L. Prūseika, sakė kalbėtojas, man tuomet minėjo, kad jis rašas apie Karlą Markšą, jo gyvenimą ir mokslo, knygą, bet nežino, kas tą knygą galės išleisti: "Laisvė" buvo labai neturtinga. (Vėliau, atsikėlus į Brooklyną, L. Prūseikos knyga pirmiau buvo išspausdinta "Laisvėje", o vėliau išleista knyga.—N.)

Katrina Petrikienė, ALDLD pirmininkė, pasakoja apie savo pažintį su Leonu, taipgi apie jo nuopelnus kaip publicisto. Skaitė iš jo vėliausios knygos "Atsiminimai ir dabartis" ištraukas. Ragino tuos, kurie šios knygos dar neskaity, būtinai įsigyti ir perskaityti, kad pilniau susipažintų su L. Prūseikos neuitu keliu — Europoje ir Ame-

rikoje, kad pilniau sužinotų jo pažiūras į gyvenimą.

R. Mizara kalbėjo apie Leoną Prūseiką, kaip revoliucionierių, kaip marksistą, kaip įžymų veikėją darbininkų judėjime, kaip didį lietuvių tautos patriotą ir kaip žmogų. Tik dėl to, kad Prūseika buvo toks, o ne kitoks, makartistai, su lietuviškų socialdemokratų - šnipų pagalba, bandė jį iš Amerikos ištremti. O kai Prūseika mirė — jo politiniai prieštai bandė pastoti jam kelią į Čikagos lietuvių kapines. Ragino susirinkusiuosius semtis iš Leono Prūseikos darbų, pasiaukojimo ir ryžto pamokas, darbuotis, kovoti už taiką ir už šviesesnę darbą žmonėms rytojų.

Pirmininkaujās A. Bimba baigė gedulo mitingą, papasakodamas apie savo paskutinį pasimatymą (įvykusį prieš daugiau kaip du mėnesius) su Leonu Prūseika.

Kadangi draugas Prūseika visą savo gyvenimą Amerikoje darbavosi pažangiojoje spaudoje ir visuomet rūpinosi jos išlaikymu, o per paskutiniuosius kelis mėnesius dirbo prie dienraščio "Vilnės", tai šiame susirinkime parinkta "Vilnės" suvažiavimui pasveikinti. Publika atsiliepė labai gražiai.

Beje, buvo garsinta, kad kalbės ir "Vilnės" redaktorius Vincas Andriulis. Jis buvo pasižadėjęs dalyvauti, bet nepribuvo. Tik pirmadienį gautas nuo jo laiškas, kad jis negalės pribūti.

Sekamas yra lėšų padengimui ir pasveikimui "Vilnės" suvažiavimo, kuris įvyks Chicagoje gegužės 7 dieną, aukotojų sąrašas:

P. ir A. Bečiai	\$10.00
M. ir E. Liepai	10.00
M. C.	10.00
K. Milinkevičius	10.00
N. ir P. Bukniai	5.00
I. ir A. Bimbai	5.00
K. Petrikienė	5.00
I. ir R. Mizarai	5.00
V. Mikulėnas	5.00
Ona Cibulskienė	5.00
V. ir A. Baltrušaičiai	5.00
K. Balčiūnas	5.00
A. Bičiulis	5.00
Senas Juozas	5.00
V. ir V. Bunkai	5.00
S. J.	5.00
E. N. Jeskevičiūtė	5.00
S. ir M. Petroniai	5.00
K. Joneliūnas	5.00

Po \$2: Kasinkevičius, J. Kairys, Nargelienė, O. Zaidienė, M. Kreivienienė, Meškiai, Mažiliai, V. Venskūnas, P. ir A. Bieliauskai, P. Rainys, J. Paleckas, P. Simonavičius, A. Balčiūnas, A. B., Ch. Dzevečka, Vera Šibeika, K. K.

Po \$1: C. Zaveckas, Griškas, C. Aleksynas, G. Varisonas, A. Vildžius, P. Jakštis, J. Kalvaitis, C. Nečiūnškas, P. Venta, M. Bubaniė, A. Malialas, Valmosienė, Anskienė, P. Kalant, S. Petkienė, J. Galūnas, Galinauskienė, P. Gustaitis, V. Cepulis, S. V. Tauras, J. Vaznys, G. Waresonas, K. Levanas, J. Rušinskas.

Tuo šis iškilmingas gedulo mitingas ir baigėsi.

Ns.

Washingtonas. — Po nepavykusios invazijos Kubon prezidentas Kenedis daug tarėsi su politiniais vadais — Eisenhoweriu, Rockefelleriu ir kitais.

Ozone Park, N. Y.

Sekantį šeštadienį, balandžio (April) 29, įvyks Lietuvių Namų Bendrovės metinis suvažiavimas, prasidės 2-rą val. popiet. Visi dalininkai, kuriems tolis nėra priežastis, dalyvaukite suvažiavime. Po suvažiavimo dalininkai bus pavaisinti geras užkandžias.

Suvažiavimas bus "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. Suvažiavimo Komisija (33-34)

REIKALINGA KAMBARŲ Pensininkas vyras ieško parandoti 2-3 kambarius. Ramioji vietoje ir ne labai aukšta. Randa tarp 30-40 dol. mėnesiui. Woodhaven, Richmond Hill ar Williamsburg. Tuoj praneškite adresu. J. Barkus, c/o Laisvė, 102-02 Liberty Ave. Ozone Park 17, N. Y.

Paieškojimai

Ieškau gimnazičio Astrausko Antano, gyvenusio Sakų apskrityje ir mieste. Paskutiniu karo metu buvo Leipcige, po to jokios žinios negavau. Malonėkite pranešti sekamu adresu. Ada Grigaitė-Kalmainienė, Jurbarko rajonas, Raudonės paštas, Pupkaimio kaimas, Lithuania, USSR.

Ieškau brolio Skricko Juozo, Jono s. Jis gyveno Lietuvoje, Raseinių apskrityje, Raudonės valsčiu. Pupkaimio seniūnijoje, Pupkaimio km. Jeigu jis gyvas, malonėkite pranešti brolienės adresu: Skrickaitė-Brasinskienė, Jurbarko raj., Raudonės paštas, Pupkaimio kaimas, Lithuania, USSR.

Ieškomas Kreivėlis Mateušas, Kazio s. 1912 m. išvyko iš Lietuvos. Kiles iš Deginių kaimo, Klebiškio valsčiaus. Ieško brolio Povilas Kreivėlis. Malonėkite atsiųsti sekamu adresu: Povilas Kreivėlis, Kaunas 7, Pranciūzų g-vė 65-2, Lithuania, USSR.

PRANESIMAI

BROCKTON, MASS. LLD 6 kuopos mėnesinis susirinkimas įvyks pirmadienį, gegužės (May) 1 d., Liet. Taut. Namų kambaryuose, 7:30 val. vakare. Prašomi nariai skaitlingai dalyvauti, nes yra labai daug reikalų, kuriuos turėsime apvarstyti. Svarbiausias — tai "Laisvės" pildikas liepos 2 d.

LDS 67 kuop. susirinkimas įvyks gegužės 4 d., toje pačioje vietoje, 8 Vine St., Montello. Geo Shimaitis (33-34)

CLEVELAND, OHIO LLD 22 kuopa turės susirinkimą balandžio 29 d., LDS klubo svetainėje, 9305 St. Clair Avenue, 7:30 val. vakare.

Gerbiami kuopos nariai esate kviečiami dalyvauti tame susirinkime, nes bus išduotas raportas nuo pereinamo parengimo, dažnosite, kokios buvo pasekmės. Taipgi bus ir kavos veltui su užkandžiais. Įžininkai Malvinai Plaušienė mirus, jos sūnus Albertas Plaušis stoji į motinos vietą ir prisirašė į kuopą. Jaunas, chemijos profesorius. Komitetas. (33-34)

WORCESTER, MASS. ALDLD 11 kuopa gegužės 23-24 dienomis rengia "Rumage sale" — senų daiktų išpardavimą. Kurie turite senų bei apnešiotų drabužių, turite progą juos iš namų atvežti į Lietuvių svetainę, 29 Endicott St. Komitetas (33-34)

PRANESIMAS DRAUGIJOMS IR KUOPOMS LDS 3-čia Apkritys (New Yorko ir New Jersey sričių) jau paėmė parką savo piknikui Greatneck ant 9-tos dienos liepos šių metų. Taigi, Apkritys komitetas prašo draugijų bei kuopų nereginti minėti dieną savo parengimu, kad neužkentki Apkritys piknikui. Apkritys komitetas

BROOKLYN, N. Y. LDS 1-os kuopos susirinkimas įvyks antradienį, gegužės 2 d., 7:30 val. vakare, "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Parke. Visi nariai kviečiami dalyvauti. Kurį duoklės neužmokėtos, malonėkite ateiti ir užsimokėti, kad nesusispenduotumėt. Valdyba (33-35)

NEW HAVEN, CONN. Šeštadienį, balandžio (April) 29 d., 37 Howe Street, yra rengiamos prakalbos apvaikšiojimui Gegužės Pirmosios. Kalbės Louis Weinstock iš New Yorko. Prasidės 8-ą val. vakare. Įžanga 50c. Visus ir visas prašome atsilankyti. Rengimo komitetas

PARCELS TO RUSSIA Siųskite maisto, medžiagų, arba bilo ką jūs norite, į Rusiją per mūsų seną, patikimą ir patyrusią organizaciją. Greitas ir mandagus patarnavimas. Muitas ir kiti mokesčiai apmokami čia. Jūsų giminėms nereikia nieko mokėti. Klauskite kalnų sąrašo. USAM CORPORATION 104 W. 29th St., New York 1 Tel. CHICKERING 4-7888